

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

факультет фінансів

кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Фінансовий менеджмент і контролінг
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «ESG-рейтинг компаній у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень»

здобувача Побережець Олесі Олександрівни

Науковий керівник: к. е. н., доцент, Корнилюк А. В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д. е. н., професор, Терещенко О.О.

Київ 2024

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота містить 85 сторінок, 17 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 60 найменувань, 8 додатків.

ESG-рейтинг компаній у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень

Об'єктом дослідження виступають теоретичні основи та практичні аспекти зв'язку між ESG-рейтингом компанії та її фінансово-інвестиційними рішеннями.

Предметом дослідження є комплексна оцінка фінансово-інвестиційних рішень компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV в контексті ESG ініціатив.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи полягає у дослідженні значення ESG-рейтингу компаній у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити сутність ESG та кожної його складової;
- визначити вплив імплементації ESG стратегії в на фінансові результати бізнесу;
- охарактеризувати провідні методології складання ESG-рейтингу;
- дослідити фінансово-інвестиційні рішення європейських автомобільних компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV через ESG ініціативи та джерела їх фінансування;
- проаналізувати фінансові показники європейських автомобільних компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV;
- оцінити зв'язок між ESG рейтингом компанії та її фінансово-інвестиційними рішеннями;
- обґрунтувати потенційні напрямки розвитку України, задля підвищення уваги до ESG у фінансово-інвестиційних рішеннях компаній.

Практичне значення отриманих результатів.

У результаті дослідження систематизовано фактори, що формують ESG діяльність компанії; узагальнено існуючі методології визначення ESG рейтингу компанії; проведено оцінку зв'язку між ESG рейтингом компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV та їх фінансово-інвестиційними рішеннями; визначено напрямки подальшого розвитку України для поширення ESG практик.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: ESG рейтинг, фінансово-інвестиційні рішення, ESG ініціативи, сталий розвиток, нефінансова звітність.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ESG-РЕЙТИНГУ ТА ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ.....	8
1.1. Поняття ESG та взаємозв’язок ESG-рейтингу з фінансово-інвестиційними рішеннями.....	8
1.2. Огляд існуючих систем ESG-рейтингу, їх методології та критерії оцінки	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ESG-РЕЙТИНГУ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНІ РІШЕННЯ	26
2.1. Відбір компаній для дослідження впливу їх ESG рейтингу на фінансово-інвестиційні рішення.....	26
2.2. Огляд екологічних, соціальних та управлінських аспектів стратегії сталого розвитку європейських компаній автомобільної галузі	28
2.3. Роль «зеленого» фінансування у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень ..	45
2.4. Аналіз фінансових показників європейських компаній автомобільної галузі ..	48
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ПЕРЕДУМОВИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ КОМПАНІЙ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	57
3.1. Вплив ініціатив зі сталого розвитку на ESG рейтинг компаній	57
3.2. Роль держави та регуляторів. Зростання уваги до ESG у сучасному становищі України	66
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ.....	86

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

CDP	Carbon Disclosure Project
CSA	Corporate Sustainability Assessment
ESG	Environmental, social, governance
МСБ	Малий і середній бізнес

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні світові тенденції збільшили увагу міжнародної спільноти до сталого інвестування, зокрема щодо капіталовкладень в ESG ініціативи. Щоб задовольнити інтереси інвесторів та одночасно забезпечити зростання компанії, менеджмент відповідально підходить до прийняття фінансово-інвестиційних рішень. Динамічне зростання даного напрямку потребує детального контролю та моніторингу ESG діяльності компаній. Підсумком оцінювання є ESG рейтинг компаній, результати якого виступають важливим фактором аналізу компанії зацікавленими сторонами. Для того щоб надати розуміння передумов отриманого ESG рейтингу, компанії публікують звітність про сталий розвиток, що є досягненням активного розвитку стандартів нефінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти формування та аналізу ESG рейтингу компанії, як важливого елементу її економічного зростання знайшли висвітлення у працях вітчизняних та іноземних науковців. Вивченню питання формування ESG рейтингу компаній приділили увагу О.Тивончук [2], В. Ганусич [60]. Досліджування впливу показників ESG на вартість, прибутковість і конкурентоспроможність компаній спостерігається в працях Т. Лівощко [59], І.Макаренка [10], М. Aydogmus, G. Gulay, K. Ergun [1], G. Clark, A. Feiner, M. Viehs [13]. Питанням подальших перспектив застосування сталого фінансування займалися А. Воронцова, Є. Агафонова, С. Білан [51], М. Кіржецька, Ю. Кіржецький [8].

Однак науковцями досі не було досягнуто однозначності у визначенні зв'язку між ESG рейтингом компаній та їх фінансово-інвестиційними рішеннями, що направлені на підвищення ринкової вартості. Одночасно, всі дослідники підтверджують підвищення уваги до ESG діяльності підприємств у міжнародних масштабах. Зростаюча актуальність у глобальному переході українських підприємств

на стратегію сталого розвитку підкреслює необхідність подальших досліджень в даному напрямку, в тому числі щодо імплементації компаніями ESG практик.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи полягає у дослідженні значення ESG-рейтингу компаній у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- дослідити сутність ESG та кожної його складової;
- визначити вплив імплементації ESG стратегії в на фінансові результати бізнесу;
- охарактеризувати провідні методології складання ESG-рейтингу;
- дослідити фінансово-інвестиційні рішення європейських автомобільних компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV через ESG ініціативи та джерела їх фінансування;
- проаналізувати фінансові показники європейських автомобільних компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV;
- оцінити зв'язок між ESG рейтингом компанії та її фінансово-інвестиційними рішеннями;
- обґрунтувати потенційні напрямки розвитку України, задля підвищення уваги до ESG у фінансово-інвестиційних рішеннях компаній.

Об'єктом дослідження виступають теоретичні основи та практичні аспекти зв'язку між ESG-рейтингом компанії та її фінансово-інвестиційними рішеннями.

Предметом дослідження є комплексна оцінка фінансово-інвестиційних рішень компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV в контексті ESG ініціатив.

Методи дослідження. У процесі кваліфікаційного магістерського дослідження було використано такі теоретично-емпіричні методи: метод опису – для характеристики провідних методологій складання ESG-рейтингу; аналізу, порівняння та логічного узагальнення – для визначення спільних і відмінних ESG ініціатив компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV в

контексті ESG ініціатив; графічний метод – для наочного зображення результатів фінансового аналізу компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV; метод аналогії та зіставлення – для визначення чинників впливу на прийняття фінансово-інвестиційних рішень щодо ESG ініціатив компаніями, та можливості застосування досвіду Європейських країн у реалізації політики звітування про сталий розвиток в Україні.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

В ході проведеного дослідження досягнуто ряд результатів:

- систематизовано фактори, що формують ESG діяльність компанії;
- узагальнено існуючі методології визначення ESG рейтингу компанії;
- проведено оцінку зв'язку між ESG рейтингом компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV та їх фінансово-інвестиційними рішеннями;
- визначено напрямки подальшого розвитку України для поширення ESG практик.

Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та іноземних науковців; дані збірників та офіційних сайтів; нормативні та законодавчі акти; електронні ресурси Інтернет мережі.

Апробація матеріалів кваліфікаційної бакалаврської роботи. Матеріали кваліфікаційної магістерської роботи пройшли апробацію на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» (м. Київ, 2024) у секції «Корпоративні фінанси в умовах сталого розвитку». Назва тез: «Фінансові переваги впровадження ESG стратегії в діяльність компаній» [17, с. 122-124].

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У *Розділі 1* описано поняття ESG, розглянуто основні складові ESG-рейтингу, а також взаємозв'язок ESG-рейтингу з фінансово-інвестиційними рішеннями компаній; проведено огляд основних систем ESG-рейтингів, досліджено їх методології та критерії оцінки, порівняно різні підходи до складання ESG-рейтингу.

У *Розділі 2* вибрано компанії для дослідження, базуючись на їх ESG-рейтингу; досліджено та описано екологічні, соціальні та управлінські аспекти стратегій сталого розвитку європейських компаній автомобільної галузі; описано роль «зеленого» фінансування у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень, проаналізовано фінансові показники європейських компаній автомобільної галузі, враховуючи їх ESG-рейтинги; досліджено можливий взаємозв'язок між фінансовими показниками та ESG-рейтингом європейських компаній автомобільної галузі.

У *Розділі 3* описано вплив ініціатив зі сталого розвитку на ESG рейтинг компаній; визначено, як конкретні ініціативи, підвищують або знижують ESG-рейтинги компаній; описано роль держави та регуляторів у формуванні ESG-стандартів і регулювання діяльності компаній; проаналізовано зростання уваги до ESG у сучасному становищі України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ESG-РЕЙТИНГУ ТА ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

1.1. Поняття ESG та взаємозв'язок ESG-рейтингу з фінансово-інвестиційними рішеннями

Сучасні світові тенденції спонукають кредиторів та інвесторів відповідально обирати об'єкти для фінансування. Такий підвищений інтерес викликаний прагненням до усвідомлення ризиків пов'язаних, зокрема, з різними факторами діяльності компанії, такими як вплив на навколишнє середовище, соціальна відповідальність і належне управління, що відповідно змушує бізнес зосереджуватися на нефінансових аспектах своєї роботи. Головним принципом стає те, що компанія має нести користь [1, с. 119].

Тому попри аналіз базових фінансових показників, інвестори звертають увагу на рівень відповідності компанії цілям соціально-відповідального управління, оцінюваним за ESG факторами. ESG з англійської - це міжнародна аббревіатура, що використовується для позначення трьох важливих окремих характеристик діяльності компанії, а саме: environmental, social, governance [2, с. 105]. Саме ці – екологічні, соціальні та управлінські фактори, зазвичай становлять три стовпи позафінансового аналізу бізнесу [3, с. 159].

Бізнес інтегрує ESG критерії у корпоративні стратегії, моделі управління та плани подальшого розвитку. Це зумовлено не лише світовим трендом, а й в певній мірі нормативними вимогами, споживчим попитом, тиском з боку конкурентів і потребами працівників. Стейкхолдери компанії з огляду на світові зміни все більше очікують, що бізнес буде ефективно звітувати про свою ESG діяльність. Для бізнесу

вжиття дій означає інвестиції. Тому питання щодо фінансової віддачі від капіталовкладень залишається ключовим питанням на засіданнях правлінь та комітетів [1, с. 120].

Досить популярною залишається думка, що інвестиції компанії пов'язані з розвитком ESG є її фінансовими витратами, котрі не впливають на створення вартості бізнесу. Серед наслідків впровадження ESG факторів в розвиток компанії є прямі результати, які легко виміряти, такі як економія коштів за рахунок мінімізації споживання енергії або води. Але одночасно, періодичні оновлення в регуляторній сфері даного, відносно нового напрямку, спонукають підприємства займатись постійним вивченням питань сталого розвитку, що найімовірніше вимагатиме додаткових витрат – для досягнення бізнесом необхідного рівня відповідності встановленим вимогам [4, с. 3].

Екологічна складова характеризує наскільки дбає компанія про довкілля, і виражається через заходи мінімізації негативного впливу на екологію. Також визначається рівень пристосованості бізнесу до кліматичних змін та загроз. Сюди відноситься діяльність направлена на скорочення викидів забруднюючих речовин та відходів, на недопущення виснаження природних ресурсів, на перехід на використання відновлюваних ресурсів та їх переробку [5, с. 73].

Соціальна складова є відображенням ставлення бізнесу до його стейкхолдерів, в першу чергу - персоналу, постачальників, споживачів та партнерів. Сюди відноситься не тільки забезпечення гідних умов праці, та етичних норм працівникам, а й заходи компанії націлені на громадське благо, за межами сфери свого бізнесу, що передбачає інвестування у соціальні проекти. Вона характеризує якість управління підприємством соціальними ризиками, забезпечуючи справедливість, рівноправність, безпеку [6].

Управлінська складова забезпечує якісну взаємодію керівництва компанії з акціонерами, де менеджмент віддає перевагу якісному управлінню та прозорості.

Оцінюються застосовані корпоративні практики, відповідальність і етичність правління [7, с. 15].

Фактори вищезгаданих трьох складових (Додаток А) використовуються при оцінці інтенсивності розвитку та стійкості бізнесу, для отримання сталих інвестицій. Їх особливістю можна вважати те, що цілі компаній що формують їх ESG стратегію, в цілому, не змінюються залежно від галузі [8, с. 34]. Саме тому розкриття ESG інформації все більше набирає популярності, оскільки стає реальним інструментарієм залучення зацікавлених сторін, встановлення і підвищення довіри та попиту до компанії, реагування на конкуренцію. Важливим фактором тут стає те, що населення, в ролі цільової аудиторії – покупців товарів і послуг, постійно покращують свою обізнаність про корисні ініціативи підприємств, чим підвищують свої очікування та критерії відбору продукції, при вивченні пропозицій ринку.

О. Баськов зазначив, що компанії, які активно імплементують ESG цілі у свою діяльність, здатні краще уникати ризиків та використовувати можливості, як в короткостроковій так і в довгостроковій перспективі. Але потрібно розуміти, що сталий розвиток, це не завжди гарантія успіху. Впровадження ESG аспектів в неефективний бізнес, що знаходиться в кризовому стані, не врятує його від краху, і навпаки – може збільшити ймовірність його банкрутства. Оскільки принципи ESG, це про вкладання фінансів зараз, з ціллю отримати ефект в майбутньому [9, с. 8].

Чимало досліджень було проведено щодо взаємозв'язку між ESG критеріями та фінансовими показниками підприємств. Єдиного висновку досить немає, поряд з позитивними результатами, яких більшість, трапляються такі, які підтверджують теорію акціонерів, відповідно до якої основною метою бізнесу має бути максимізація прибутку для акціонерів.

І.О. Макаренко проводила аналіз та систематизацію досліджень взаємозв'язків між впровадженням ESG факторів в діяльність компанії та її фінансовою ефективністю, вона згадувала ряд науковців, котрі в результаті своїх досліджень виявили позитивний вплив на фінансові показники компанії імплементацію бізнесом

ESG практик у свою діяльність [10, с. 88]. Наприклад, в Звіті «ESG and financial performance: Uncovering the Relationship by Aggregating Evidence from 1,000 Plus Studies Published between 2015–2020» визначено відсоткове значення компаній, що мали позитивний і негативний зв'язок від інкорпорації ESG на фінансові показники. Для цього було рецензовано 1141 статтю, дослідження в яких були опубліковані за період 2015-2020 років. Звіт наводив результати як корпоративних (зосереджені ні корпоративних фінансових показниках, в т.ч. ROE, ROA, ефективність акцій), так і інвестиційних (зосереджені на інвестиційній ефективності, в т.ч. коефіцієнт Шарпа в портфелі акцій) досліджень. Серед корпоративних досліджень у 58% випадків спостерігався позитивний зв'язок з ESG, лише в 8% негативний, в решти зв'язок був нейтральним або змішаним. В результаті інвестиційних досліджень 59% мали кращі результати ніж при традиційних інвестиційних підходах, 14% мали гірші результати [11, с. 2]. G.Friede, T.Busch та A.Bassen на основі більше ніж 2000 емпіричних досліджень зробили висновок, що в 90% підприємств, присутня позитивна кореляція між фінансовими показниками та ESG факторами, в 10% - негативна. Але автори наголосили, що інтенсивність зв'язку відрізняється в розрізі галузей, і самих ESG критеріїв, і тому, кожен бізнес має враховувати власні галузеві особливості для максимізації економічної вигоди [12, с. 217]. G.L.Clark та A.Feiner розглядали вплив ESG в розрізі двох напрямків: стратегічний менеджмент та ефективність інвестицій. Проаналізувавши 200 досліджень, було підтверджено наявність позитивного впливу в наступних відсоткових вимірах: у 88% у компаніях що притримуються ESG мають кращі операційні показники та у 80% більш високу ефективність інвестицій [13, с. 33].

Результатом аналізу Grewatsch і Kleindienst у 2018 році стала думка, що стверджувати про позитивний зв'язок ESG показників з фінансовими некоректно, оскільки на нього одночасно впливає ряд інших факторів: розмір компанії, її розташування, галузь діяльності, а також загальний контекст, і лише при певній комбінації останніх, даний зв'язок буде позитивним [14].

Вивчаючи результати робіт дослідників дійсно можна побачити, що в деяких випадках спостерігається нейтральний, а іноді навіть негативний вплив від впровадження ESG принципів підприємством у свою діяльність, але відсоток таких результатів менший ніж за успішні практики. Для цього потрібно детально вивчати кожний кейс, або розібратись з причинами даних висновків. ESG інвестиції, інновації та технології ніколи не були дешевими можливостями. Вони завжди вимагають значного капіталовкладення і одночасно ретельного планування. Можливо саме через недостатність другого компонента ряд компаній не отримують бажаних результатів. Як зазначали деякі науковці, наприклад Grewatsch і Kleindienst, G.Friede, T.Busch та A.Bassen, потрібно враховувати сегмент, географічне положення та розміри бізнесу. Це індивідуальні особливості кожного бізнесу, нехтуючи якими можна на практиці зазнати економічної невдачі. Задля визначення коректної стратегії, в управлінні компанії мають бути кваліфіковані спеціалісти з критичним мисленням. Але при відсутності в них ESG досвіду, потрібно залучати сторонніх фахівців, що мають практики ефективної імплементації ESG.

Але наразі ESG практики не набирають достатньої популярності в Україні. Причиною цьому виступають не тільки повномасштабні військові дії останні три роки, коли увага бізнеса пала на способи існування, релокацію, перегляд логістичних шляхів, пошук нових постачальників та пристосування до серйозних умов ведення діяльності. В період до початку військового стану в країні, у 2021 році, ініціативними групами разом з Мережею Глобального договору ООН в Україні було розроблено і проведено Рейтинг сталого розвитку українського бізнесу, до участі в якому добровільно залучилися 39 компаній з України [15].

Тривалі процеси євроінтеграції українського суспільства також вплинули на тренд сталого розвитку. Міжнародним інвесторам важливо бути обізнаними щодо ESG стратегії компанії, на відміну від великої кількості вітчизняних, для яких максимізація прибутків в короткостроковому періоді є важливішим за створення вартості в довгостроковій перспективі, що суперечить ESG практикам. Протидією

стало становлення ESG тенденцій на світовому рівні, що робить дане питання більш популярним для українських компаній різних форм власності та розмірів.

Але актуальними залишаються проблеми, що не дозволяють нашій країні повноцінно поринути в світ сталого розвитку:

- 1) українські компанії і інвестори мають обмежене розуміння ESG стратегій та важливості їх впровадження;
- 2) відсутність регламентованої форми звітності;
- 3) відсутність прозорого та незалежного регулятора;
- 4) недостатній рівень розуміння та підтримки стійкого розвитку суспільством, як споживачами, що зменшує мотивацію компаній звітувати про свою ESG діяльність;
- 5) складність порівняння ESG розвитку підприємств, через відсутність дослідницьких агентств, що забезпечуватимуть соціум даним аналізом;
- 6) ризикове середовище через нестабільну економічну та політичну ситуацію, що почалась десять років назад і згодом лише загострилась [10, с. 90].

Наразі в Україні компанії розкривають інформацію стосовно своєї ESG діяльності на офіційному сайті (ТОВ «Сингента Україна», ТОВ «ФОРА»), ESG звітах (ПАТ «Calsberg Ukraine», ТОВ «BDO») звітах щодо корпоративної соціальної відповідальності (ТОВ «ТРК «СТУДІЯ 1+1», ТОВ «Auchan Україна Гіпермаркет») або іншій нефінансовій звітності. Найбільш популярним в нашій країні є стандарт GRI STANDARDS [16] та звітування відповідно до вимог Глобального Договору ООН. Але навіть таке звітування має свої особливості, що робить його недостатньо досконалим: таку інформацію важко порівняти через її різноманітність та відсутність прив'язки ESG до фінансових результатів, також інформація має низький рівень довіри з боку інвесторів, оскільки відсутня її незалежна перевірка [9, с. 8].

Хоча звітування ESG в Україні наразі не є стандартизованим, підприємства що звітують щодо своїх дій та стратегій перед стейкхолдерами стосовно сталого розвитку, отримують ряд додаткових переваг в питаннях іміджу та динаміки їх

фінансових показників. Запровадження і дотримання стратегії сталого розвитку може позитивно впливати на рентабельність компанії, зниження операційних витрат та вартості залучення капіталу, забезпечити довгострокову стійкість та знизити волатильність фінансових показників (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Вплив імплементації ESG стратегії на фінансові результати бізнесу [17, с. 123]

№	Фінансовий вплив	Характеристика причин впливу
1	Покращення рентабельності	▪ Збільшення обсягів продажу та загальної дохідності завдяки відданню переваги споживачів тій продукції, виробники якої наголошують на дотриманості екологічних стандартів. ▪ Постійне зростання популярності стійких інвестицій серед потенційних інвесторів.
2	Зниження операційних витрат	▪ Оптимізація виробничих витрат та підвищення загальної ефективності завдяки раціоналізації використання сировини та зниження рівня відходів. ▪ Впровадження сучасних технологій дозволять зменшити витрати на енергію, воду, ресурси. Відновлювані джерела енергії. ▪ Уникнення регуляторних ризиків завдяки дотримання екологічних та соціальних стандартів, законів.
3	Зменшення вартості залучення капіталу	▪ При дотриманні ESG цілей, компанії менше схильні до фінансових витрат, що робить їх більш фінансово-стійкими та кредитоспроможними, і в свою чергу знижує вартість залученого капіталу. ▪ Підприємства що імплементує стратегію сталого розвитку, розширює свої можливості для залучення фінансування, серед інвесторів та фондів, чия зацікавленість в ESG зростає.
4	Зниження волатильності фінансових показників	▪ Покращення загальної стабільності, та зменшення схильності компанії до зовнішніх непередбачуваних ризиків, що можуть негативно вплинути на фінансові показники бізнесу завдяки: – захищеності від результатів змін клімату та ринкових реагувань, що проявляються через зростання цін на енергію та сировину; – мінімізації причин для судових позовів та репутаційних втрат, створенням гідних умов праці та дотриманням прав робітників; – низької вірогідності шахрайства та корупції, через прозорі підходи до управління та якісні контролю.
5	Забезпечення довгострокової стійкості	▪ Підвищення гнучкості та конкурентоспроможності компанії завдяки застосуванню у її діяльності інноваційних технологій, що допомагають регулювати вплив на довкілля та дотримуватись високоякісних соціальних умов. ▪ Збільшення продуктивності роботи персоналу завдяки залученню більш кваліфікованих кадрів, що поважають ESG цінності особливо в розрізі задоволення потреб працівників.

Зазначені характеристики в цілому впливають на такі показники, як дохідність, ROE, ROI. Компанія може збільшити обсяг генерування прибутку завдяки підвищенню надходжень від реалізації продукції, або шляхом мінімізації видатків, що підсумовує описані в табл. 1.1 причини зміни економічних критеріїв [17, с. 123].

Узагальнимо, ESG – це аббревіатура екологічних, соціальних та управлінських фактори діяльності компанії, котрі все більше цікавлять інвесторів та зацікавлені сторони, як нефінансова характеристика бізнесу, хоча однією з причин їх розвитку виступає покращення фінансових показників. Дослідження проведенні для підтвердження взаємозв'язку останніх з ESG в більшості підтверджують наявність позитивної кореляції між ними. Але також трапляються випадки зворотного ефекту, або принаймні відсутності даного зв'язку. При розробці ESG стратегії, для максимізації потенційної економічної вигоди має бути враховано особливості сегменту в якому оперує компанія, її розмір, географічне розташування, та інші індивідуальні характеристики. Це пов'язано з тим, що існує велика кількість ESG ризиків, але не всі торкаються безпосередньо діяльності тої чи іншої компанії. Тому при планування ESG стратегії, мають бути враховані всі вірогідні ризики, мінімізуючи які, та скориставшись ESG можливостями компанія потенційно зможе отримати кращі фінансові результати. Через низку проблем в Україні практика ESG не набуває достатньої популярності, ключовими з них можна вважати відсутність регламентованого звітування і регулювання, та недостатня обізнаність суспільства й бізнесу щодо важливості ESG. Підприємства котрі все ж таки вирішують притримуватись ESG стандартів у своїй діяльності, і звітувати про свої результати отримують ряд переваг сере конкурентів, основною можна вважати покращення іміджу серед споживачів, потенційних інвесторів, контрагентів.

1.2. Огляд існуючих систем ESG-рейтингу, їх методології та критерії оцінки

Перед відповідальними інвесторами постає непроста задача, серед компаній, що виступають за сталий розвиток, обрати саме ту, яка буде відповідати їх очікуванням та розділяти такі самі цінності. Кожне підприємство, що дбає про свою репутацію, намагається хоч трохи розвивати ESG цілі, обов'язково розповідає про свої результати. Це можуть бути не лише Звіти менеджменту про досягнення компанії в різних напрямках, а й звичайні новини на сайті. До того ж останні, іноді, гучними назвами і майстерним словом перебільшують ефект від того чи іншого рішення бізнесу, аніж він є насправді. Проблемою стає те, що при вивченні таких інформаційних джерел декількох підприємств, досить важко порівняти їх вклад в ESG розвиток, і зробити коректний висновок щодо здатності управління реагувати на ESG ризики. Тому інвестори і кредитори потребують достовірної і структурованої інформації про ESG діяльність бізнесу, в який вони бажають вкладати свої ресурси.

Дану проблему покликані вирішити ESG рейтинги. Їх перевагою є можливість співставлення між собою бізнесів різних галузей, задля обрання більш привабливішого в розрізі ESG розвитку. ESG рейтинги складаються агентствами, що проводять незалежну оцінку діяльності компанії в розрізі екологічних, соціальних та управлінських проєктів.

Оскільки агентств, що проводять аналіз та висвітлюють складені ESG рейтинги не мало, їх методики і привабливість для стейкхолдерів також порівнюють між собою. Звіт «Rate the Raters» надає результати опитування інвесторів та спеціалістів галузі корпоративного сталого розвитку, щодо їх оцінки агентств, які презентують ESG рейтинги. Після опитування стосовно якості і корисності ESG рейтингів, Rate the Raters доповнюють результати завдяки інтерв'ю з вищезгаданими спеціалістами та інвесторами, після чого проводять вторинні дослідження. Метою такого звітування

Rate the Raters є не тільки упевнитись в надійності рейтингових агентств, а й демонструвати наявність належного контролю в галузі [18].

Згідно з дослідженням Rate the Raters 2023 року, провідними агентствами, які складають ESG-рейтинги є: Sustainalytics, CDP, MSCI, S&P Global ESG, ISS-ESG, EcoVadis (Додаток Б) [19, с. 8]. Кожне з агентств оперує власною індивідуальною методологією при розрахунку ESG рейтингу компаній. Тому для більш комплексного розуміння особливостей методик найбільш популярних агентств, пропонуємо розглянути їх детальніше.

Morningstar Sustainalytics є однією з провідних компаній в галузі досліджень і рейтингів ESG. На сьогодні Morningstar Sustainalytics оцінює ризик ESG для понад 20,000 компаній. Методологія Sustainalytics ESG Risk Rating складається з декількох етапів:

1. Визначення вразливості компанії до ESG ризиків, базуючись на особливостях галузі та індивідуальних факторах компанії. Початково, кожній компанії в межах певної підгалузі призначається однаковий набір суттєвих ESG проблем. Після додаються коригування для кожного бізнесу індивідуально. Для цього враховується потенційний вплив ризиків на репутацію компанії та її фінансові показники. До уваги також беруться географічне розташування підприємства, основні бізнес-операції в його діяльності, ланцюг постачання. Схильність до ESG ризику оцінюється за 138 підгалузевими класифікаціями.

2. Виявлення інтенсивності зменшення цього ризику менеджментом. Оцінюється здатність компанії управляти даними ризиками, на основі аналізу її практик, політик та даних щодо ефективності. Це показник керованого ризику. На управлінський бал також негативно впливає протиріччя серед менеджменту.

3. Ідентифікація загального некерованого ризику, що виступає остаточною оцінкою компанії. Даний ризик знаходиться поза можливостями контролю менеджменту, характеризуючи «розрив в управлінні». Іноді такий ризик може

існувати через галузеві особливості компанії, наприклад якщо компанія виготовляє шкідливу для людей продукцію [20 с. 1-2; 21].

Шкала оцінки коливається від 0 до 100, причому оцінка більша за 40 свідчить про серйозний ризик ESG. Ці оцінки далі класифікуються на п'ять рівнів ризику. Кожний з яких відображає рівень матеріального фінансового впливу, зумовленого факторами ESG (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Шкала оцінювання компаній за методологією Sustainalytics ESG Risk Rating

<i>Незначний</i>	<i>Низький</i>	<i>Середній</i>	<i>Високий</i>	<i>Значний</i>
0 – 9.9	10 – 19.9	20 – 29.9	30 – 39.9	40+

Джерело: розроблено автором на основі [22]

Рейтинги Sustainalytics призначені для порівняння аналогів, секторів, галузей. Звідси слідує, що сам по собі високий показник компанії, ще не означає про те що вона занадто вразлива до ризику, оскільки він може свідчити що галузь, в якій дана компанія функціонує, характеризується високим рівнем некерованого ризику. Тобто перш ніж робити висновок стосовно позиції компанії у загальному рейтингу, необхідно вивчити оцінки аналогічних компаній [20].

CDP – це глобальна некомерційна організація, яка керує всесвітньою системою добровільного розкриття інформації про навколишнє середовище компаній, міст, штатів і регіонів. CDP було створено як «Проект розкриття вуглецю» (Carbon Disclosure Project) у 2000 році, спонукаючи компанії розкривати інформацію про свій вплив на клімат. З роками було додано додаткові аспекти для розкриття, а саме вирубка лісів, водна безпека [23; 24, с. 10].

CDP пропонує компаніям відповідати на щорічну анкету, щодо їх впливу на навколишнє середовище, та дій, направлених на зменшення такого впливу. Наразі анкет три, окремо для напрямків зміни клімату, водної безпеки та лісів. Після підрахунку балів за результатами відповідей на анкети визначається оцінка та присуджується відповідний рівень, від D- до A. Запитання поділені та оцінюються за

чотирма різними рівнями, основною умовою оцінки на кожному наступному рівні є набрання мінімального порогу балів на попередньому. Чотири рівні оцінки це:

1. Розкриття інформації (D- або D). Аналізується повнота поточних звітів бізнесу, тобто початковий етап анкети зосереджений на розкритті інформації.
2. Обізнаність (C- або C). Оцінка обізнаності залежить від того, як ESG питання пов'язані з діяльністю підприємства, і глибину розуміння компанією даних взаємозв'язків.
3. Управління (B- або B). Отримання балів за управління можливо в разі доведення, що компанія вживає заходів, які дозволяють їй управляти своїм впливом на навколишнє середовище.
4. Лідерство (A- або A). Для отримання статусу лідера необхідно у відповідях показати найкращий ESG досвід на прикладі своєї екологічної стратегії та вживаних заходів [25].

Повнота та деталізація інформації при відповіді на питання є першим фактором до високої оцінки CDA. Оцінку «А» компанії можуть отримати лише за умови висвітлення своїх відповідей у загальному доступі на сайті CDA. При чому, для отримання статусу лідера не обов'язково отримати оцінку «А» в усіх трьох анкетах, достатньо в одній. Для формування загального рейтингу набрані бали конвертуються у відсотки, що дозволяє порівнювати результати компаній між собою.

MSCI оцінює кожну компанію лише на основі загальнодоступної інформації. Агентство має базу з тридцяти трьох питань (Додаток В). Для кожного бізнесу робиться вибірка з бази питань, які стосуються її галузі та індивідуальної схильності до даних ризиків. З категорій довкілля та соціальної сфери обираються від двох до семи питань. За категорією управління усі компанії оцінюються за всіма шести питаннями. Ця гнучкість дозволяє методології вловлювати нюанси профілю ESG кожного підприємства. Аналізуючи показники, MSCI оцінює компанії за кожною проблемою від нуля до десяти, де нуль вказує на фактичну відсутність впливу, а десять

означає дуже високу схильність до управління певним ризиком або можливістю ESG. Після цього бізнесу присвоюється рейтинг від AAA до CCC (табл. 1.3) [26, с. 6].

Таблиця 1.3 – Шкала оцінювання компаній за методологією MSCI

<i>Лідер/Відстаючий</i>	<i>Літерна оцінка</i>	<i>Числова оцінка</i>
Лідер	AAA	8.571 – 10
	AA	7.143 – 8.571
Середні	A	5.714 – 7.143
	BBB	4.286 – 5.714
	BB	2.857 – 4.286
Відстаючий	B	1.429 – 2.857
	CCC	0 – 1.429

Джерело: розроблено автором на основі [26, с. 6]

Оцінка AAA та AA означає компанію, яка є лідером у своєму секторі в управлінні найбільш значними ESG ризиками та можливостями. Рейтинг A, BBB та BB класифікуються як середні, таким компаніям характерна змішана репутація щодо управління ризиками та можливостями ESG порівняно з аналогами галузі. Остання категорія – відстаючі, з оцінкою B або CCC, вони, на відміну від інших компаній своєї галузі, мають загрозу щодо неспроможності керувати значними ризиками ESG через високий рівень ризику. Для того, щоб зробити більш можливим порівняння компаній між собою, агентство також розраховує та публікує процентильні рейтинги для кожної галузі. Процентилі оцінюють відносну ефективність компанії в порівнянні з іншими в діапазоні від 0 до 100. Публікуються два типи процентильних рейтингів: домашній і глобальний [26, с. 8]. Шкала інтерпретації балів процентильного рейтингу наведена нижче (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Шкала балів процентильного рейтингу за методологією MSCI

<i>Процентильний рейтинг</i>	<i>Характеристика</i>
96 - 100	Кращі у своєму класі
76 - 95	Вищі середнього
26 - 75	Середні
6 - 25	Нижчі середнього
0 - 5	Найгірші у класі

Джерело: розроблено автором на основі [26, с. 8]

Основним джерелом інформації, на основі якої формується рейтинг **S&P Global ESG**, є оцінка корпоративної стійкості S&P Global Corporate Sustainability Assessment (CSA), яка оцінює практики сталого розвитку понад 13 000 компаній у шістдесяти двох галузях по всьому світу використовуючи галузеві анкети. Кожна з галузевих анкет складена з приблизно ста – ста тридцяти запитань, які в середньому охоплюють двадцять три різні ключові теми в ESG аспектах. Загальні критерії становлять приблизно 40–50% аналізу, залежно від галузі, вони включають показники ефективності та практики управління, що застосовуються до кожної галузі. Інша частина анкети CSA складається з галузевих ризиків і можливостей, які зосереджені на ESG викликах і тенденціях, і стосуються підприємств даного сектору. У відповідях на кожен критерій, агентство зосереджує увагу на докази обізнаності компанії з ESG проблемами, рівень впровадження стратегій щодо їх вирішення, та якість звітності з цих питань. Оцінювані бізнеси заповнюють щорічний CSA, надаючи дані та підтверджуючі докази, включаючи внутрішню документацію. Оцінки ESG вимірюються за шкалою від нуля до ста, де сто означає максимальний бал. Бали нараховуються залежно від наявності, якості та релевантності даних. Компанії подають відповіді та підтверджуючі докази через онлайн-портал [27, с. 6-7].

S&P Global ESG Score – це S&P Global CSA Score та враховане моделювання. З 2023 року оцінка S&P Global ESG інтегрує моделювання на рівні оцінок запитань, і це ретроспективно застосовується до історичного набору балів. S&P Global ESG Scores (включно з їхнім ключовим компонентом S&P Global CSA Scores) розробляє та випускає S&P Global Sustainable з використанням S&P Global CSA та загальнодоступної інформації.

Рейтинг S&P Global ESG дає загальний процентиль рейтингу стійкості. Рейтинг S&P Global ESG – це процентний бал, що отримується при діленні оцінки від нуля до ста на десять. Показники S&P Global ESG є основними факторами, що лежать в основі індексів сталого розвитку Доу-Джонса (DJSI). DJSI – це серія індексів, які включають компанії з найвищими рейтингами ESG у світі чи регіоні [20].

ISS-ESG проводить оцінку використовуючи показники зі своєї бази, де їх нараховується понад сімсот. Для кожного підприємства спеціалісти ISS ESG визначають приблизно сто критеріїв з запропонованих. Обрана вибірка охоплює такі теми, як управління ланцюгом поставок, екологічний менеджмент, питання що стосуються бізнес-етики, умов праці співробітників та еко-ефективності. У кожному індивідуальному наборі показників, близько тридцяти є універсальними темами ESG, та оцінюються для всіх компаній. Решта, орієнтована на сектор діяльності бізнесу, оскільки ISS визнає, що екологічні, соціальні та управлінські ризики відрізняються залежно від галузі. Джерелом отримання необхідної інформації виступає не тільки сама компанія через відповіді та звітність, а й альтернативні загальнодоступні джерела, такі як авторитетні новини, міжнародні установи та організації, державні установи. Загальне співвідношення кількісних і якісних даних, які використовуються при оцінці, становить приблизно 1:3. ISS застосовує дванадцяти бальну систему оцінювання при формуванні рейтингу, від A+/4.00 (бізнес демонструє відмінні показники) до D-/1.00 (бізнес демонструє низькі результати), (табл. 1.5) [28, с. 1-2].

Таблиця 1.5 – Шкала оцінювання компаній за методологією ISS-ESG

Погано			Середньо			Добре			Відмінно		
D-	D	D+	C-	C	C+	B-	B	B+	A-	A	A+
1 - <1.25	1.25 - <1.5	1.5 - <1.75	1.75 - <2	2 - <2.25	2.25 - <2.5	2.5 - <2.75	2.75 - <3	3 - <3.25	3.25- <3.5	3.5 - <3.75	3.75 - 4

Джерело: розроблено автором на основі [29, с. 23]

Статус «Prime» надається підприємствам, які досягли найкращих у своєму секторі показників ESG, вони вважаються такими, що мають хороші можливості управляти критичними ризиками ESG, та відповідають високому рівню продуктивності. Поріг для статусу «Prime» є окремим для кожної галузі, залежно від очікуваних показників ефективності. Методологія рейтингу ISS ESG базується на міжнародних нормативних базах, включаючи принципи Глобального договору ООН, Цілям сталого розвитку ООН, Принципам ООН щодо відповідального інвестування, Рекомендаціям ОЕСР для багатонаціональних компаній. Фінальний звіт про ESG

рейтинг публікується на платформі ISS ESG та надається оціненій компанії безкоштовно на конфіденційній основі [28, с. 1].

Починаючи з 2007 року **EcoVadis** проводить аналіз відповідності управління компаніями цілям сталого розвитку. Аналіз відбувається в розрізі трьох аспектів управління: політики, дії та результати, які в свою чергу розглядаються через сім індикаторів (Додаток Г) [30, с. 5].

Методологія EcoVadis ґрунтується на семи ключових принципах:

- 1) Відповідальність за надання підтверджуючих документів своїх відповідей лягає на компанію (бізнес має надати супровідні документи, сертифікати, звітність).
- 2) При аналізі обов'язково враховуються галузеві особливості діяльності підприємства, його розмір, розташування та приналежність до країн що мають підвищений ризик в певних ESG факторах.
- 3) Для диверсифікації інформаційних джерел, окрім наданих компанією документів враховуються думки опубліковані сторонніми організаціями (місцевими органами влади, аудиторами, міжнародними організаціями).
- 4) Важливим показником є впроваджені технології, оскільки саме вони забезпечують індустріалізацію, масштабованість та стрімке зростання.
- 5) Всі документи мають бути проаналізовані групою експертів з корпоративної соціальної відповідальності з усього світу.
- 6) Всі документи використанні при оцінюванні надійно зберігаються і доступні для вивчення оцінюваними компаніями після фіналізації ESG рейтингу, разом з результатами аналізу від якого залежала рейтингова оцінка.
- 7) Методологія ESG оцінювання є відкритою, з метою отримання відгуків від стейкхолдерів компаній, постійного покращення та удосконалення якості [31, с. 3].

EcoVadis виокремив двадцять один ESG критерій для оцінки компаній на основі міжнародних стандартів сталого розвитку (Додаток Г). Але для кожного підприємства з цих критеріїв вибираються лише відповідні, згідно з його особливостей, визначених EcoVadis на етапі реєстрації на рейтинговій платформі, та

оцінюються за вищезгаданими семи індикаторами. Ці обрані питання формують анкету для компанії. На заповнення анкети бізнес отримує близько місяця, після чого впродовж шість-вісім тижнів її переглядають та підтверджують аналітики. Також при оцінці EcoVadis виділяє сильні сторони компанії та такі, що потребують покращення. Результати вважаються актуальними протягом одного року. Двадцять один критерій по яким проводиться оцінка, згруповані в чотири теми: навколишнє середовище, соціум (людські ресурси та права людей) етика та сталі закупівлі. EcoVadis зазначає, що вони визначені на основі міжнародних стандартів сталого розвитку, таких як Глобальний договір ООН, конвенції Міжнародної організації праці (МОП), стандарти Глобальної ініціативи звітності (GRI), стандарт ISO 26000, Дорожня карта CERES та Керівні принципи ООН щодо бізнесу та Права людини [30, с. 6]. Також за результатами EcoVadis нагороджує ТОП компанії медалями (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Шкала визначення медалістів за методологією EcoVadis на 01.01.2023

<i>Рейтинговий Бал</i>	<i>Відсоток компаній в категорії</i>	<i>Медаль</i>
50-58	50%	Бронзова
59-69	25%	Срібна
70-77	5%	Золота
78-100	1%	Платинова

Джерело: розроблено автором на основі [32]

Основною умовою є те, що бал в кожній окремій категорії має бути вище 30 (для категорії «сталі закупівлі 25»). Також, слід наголосити, що не всі компанії отримують медалі, і не виключно ТОП загального рейтингу, а лише певний відсоток окремо в кожному діапазоні балів [33].

Підсумуємо, існуюче різноманіття агентств, що проводять визначення ESG рейтингів компаній, дозволяє бізнесу обирати найбільш прийнятну для себе. Відповідно до розглянутих провідних рейтингів можна зробити висновок що їх підхід є однаковим – підприємства дають відповіді на питання анкет, підтверджуючи їх документально. Після цього агентство може додатково ознайомитись з матеріалами загальнодоступних джерел інформації, з ціллю дослідити наявність скандалів,

негативних новин, конфліктів даної компанії, про які їй би було корисно не повідомити рейтинговому агентству. Найпопулярнішими методами формування анкет можна вважати обрання індивідуального набору критеріїв з загальної їх бази, або надання сформованої анкети для відповідної підгалузі, згідно з видом діяльності підприємства. Наявність ESG рейтингів виступає гарантією для інвесторів та інших зацікавлених сторін у незалежній оцінці бізнеса щодо вразливості ESG ризикам. Агентства у вигляді оцінки, яка може виражатись у числовому, буквенному або відсотковому значенні, визначають здатність управління компанії реагувати на ESG виклики та використовувати ESG можливості, що вказує потенційним інвесторам про реальність максимізації прибутку компанії, а відповідно й їхнього також.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ESG-РЕЙТИНГУ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНІ РІШЕННЯ

2.1. Відбір компаній для дослідження впливу їх ESG рейтингу на фінансово-інвестиційні рішення

Для підтвердження або спростування думки щодо існування впливу ESG рейтингу компанії на її фінансово-інвестиційні рішення, ми використали результати ESG оцінок одного із найбільш відомих рейтингових агентств – Sustainalytics. Використання вже існуючого рейтингу пов'язано з тим, що агентства надають компаніям анкети з питаннями, що враховують особливості компанії. Також процес збирання підприємством інформації, а потім її аналіз спеціалістами агентства є досить тривалим і трудомістким. Ми обрали Sustainalytics через те, що із ТОП рейтингів, чий методології ми розглянули у 1 Розділі, інформація щодо остаточної оцінки компанії є загальнодоступною. Ще однією перевагою використання рейтингу Sustainalytics, це можливість фільтрувати оцінені компанії за індустрією та рівнем ризику [34]. У таблиці 1.2 ми зазначали п'ять рівнів ризику з відповідною градацією оцінок, що використовує Sustainalytics.

Для того щоб мінімізувати вплив сторонніх факторів, про які було зазначено у 1 Розділі, ми ретельно підійшли до вибору компаній, на основі даних про які було проведено дослідження. Перш за все, усі аналізовані компанії є представниками однієї галузі – автомобільної. Згідно з розрахунками Міжурядової групи експертів зі зміни клімату, наразі на галузь транспорту та мобільності припадає близько 23% глобальних викидів парникових газів, пов'язаних з енергетикою [35, с. 48]. Що підкреслює важливість переходу автомобільних компаній на шлях сталого розвитку. Але на нашу

думку, автомобільні компанії є одними з найяскравіших представників випадку, коли дотримання ESG стандартів є більше власним вибором підприємства ніж вимогами споживачів. Згідно з опитуванням покупців, проведеним Statista 2022 року, при купівлі нового автомобіля вони першочергово звертатимуть увагу на ефективність використання палива (56%), безпеку (55%) та низьку ціну (46%) [36].

Другою особливістю нашого аналізу є регіональна складова. Всі обрані компанії є європейськими. Такий вибір пов'язан з євроінтеграцією нашої країни, та більшою зрозумілістю та обізнаністю українців щодо цінностей та регулювання країн Європи, по рівняно з країнами Америки або Азії. У таблиці 2.1 наведено перелік обраних для аналізу підприємств з їх основними характеристиками.

Таблиця 2.1 – Обрані для аналізу автомобільні компанії

Компанія	<i>Mercedes-Benz Group AG</i>	<i>Volvo Car AB</i>	<i>Volkswagen AG</i>	<i>Ferrari NV</i>
ESG рейтинг 2023	15.7	18.7	22.4	23.5
Рівень ризику	Низький ризик	Низький ризик	Середній ризик	Середній ризик
Країна бренду	Німеччина	Швеція	Німеччина	Італія
Рік заснування	1886	1927	1937	1939

Джерело: розроблено автором на основі [34]

Дані компанії є материнськими компаніями відповідних Груп: Mercedes-Benz Group, Volkswagen Group, Volvo Car Group, Ferrari Group. Вони відповідають за управління Групами та визначають загальну групову стратегію, забезпечуючи регуляторні, правові та комплаєнс-функції всіх корпоративних структур Груп. Вони є активними виробниками і постачальниками автомобілів, з продажами по всьому світу.

Одним з основних факторів, що впливають на сталий розвиток обраних компаній, є ключові екологічні правила автомобільного сектору, через існування законодавчих норм не можна розглядати їх як самостійні рішення. Особливо регулюються ринки з великими обсягами виробництва в Китаї, Європі та США. На цих трьох основних ринках довгострокові цілі щодо скорочення викидів CO₂ для сектору автомобільного транспорту вже були прийняті на законодавчому рівні. Це дало

поштовх компаніям розроблення власних екологічних та енергетичних стратегій, здійснення яких допоможе у досягнення глобальних цілей [37, с. 72].

Компанії публікують нефінансову звітність як окремі звіти на своєму сайті (Mercedes-Benz Group AG, Volkswagen AG) або ж як частину річних фінансових звітів (Ferrari NV, Volvo Car AB). Всі обрані компанії зазначають про дотримання ними основних європейських стандартів щодо сталого розвитку, таких як Таксономія ЄС, CSR Directive Implementation Act, Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD), European Air Quality Directives, ряд екологічних ISO стандартів та інших.

З огляду на вищезазначені фактори, ми вважаємо що наш вибір компаній дозволить виключити ряд факторів, які можуть викривити результати досліджень через індивідуальність їх прояву на діяльність кожного підприємства. Обрання компаній однієї галузі з рейтингу агентства Sustainalytics дозволяє не враховувати їх певні відмінності, оскільки ESG агентство скоригувало анкети під кожен з оцінених компаній. Оскільки компанії зареєстровані в одному регіоні, їх діяльність регулюється однаковими нормативно-законодавчими вимогами. Вибір саме європейських компаній дозволить зрозуміти майбутні стратегії українського бізнесу, після завершення процесу Євроінтеграції, коли Україна почне впроваджувати в дію певні вимоги законодавства Європейського Союзу.

2.2. Огляд екологічних, соціальних та управлінських аспектів стратегії сталого розвитку європейських компаній автомобільної галузі

Ми дослідили нефінансові звіти компаній Mercedes-Benz Group AG [37], Volvo Car AB [38], Volkswagen AG [35] та Ferrari NV [39], щодо їх стратегії сталого розвитку,

розподіляючи ключові дії та плани компаній окремо на екологічні, соціальні та управлінські ініціативи.

Mercedes-Benz Group AG

Екологічні ініціативи.

Однією з найважливіших цілей Mercedes-Benz Group є декарбонізація. Група міцно закріпила цю тему у своїй стратегії сталого ведення бізнесу. У стратегії Mercedes-Benz Group ця мета відображена в «Амбіціях 2039». До 2039 року весь парк нових автомобілів Mercedes-Benz має стати чисто вуглецево-нейтральним на всіх етапах ланцюжка створення вартості.

Mercedes-Benz Group пропонує повністю електричні автомобілі з 2018 року. Важливою перехідною технологією на шляху до повністю електричного майбутнього є електрифіковані автомобілі. У звітному році було доступно понад 25 різних варіантів моделей. В цілому, частка електрифікованих автомобілів в Mercedes-Benz Cars в звітному році склала 20% від обсягу продажів Групи в усьому світі. Частка, що припадає на повністю електричні транспортні засоби – 12%. MercedesBenz Vans також встановлює курс на повністю електричне майбутнє, тому з 2026 року всі нові розроблені фургони повинні бути виключно електричними. Частка електрифікованих автомобілів склала 5% від загального обсягу продажів Групи у звітному році.

У рамках сталої корпоративної стратегії «Ambition 2039» Mercedes-Benz Group хоче дати можливість своїм клієнтам заряджатися екологічно чистою електроенергією. Наприкінці 2023 року у всьому світі було інтегровано понад 1.5 мільйона зарядних станцій змінного та постійного струму. До кінця десятиліття по всьому світу планується створити понад 2 тисячі зарядних центрів з більш ніж 10,000 зарядних станцій.

Задля забезпечення вуглецевої нейтральності у ланцюзі поставок, Mercedes-Benz AG дотримується підходу придбання компонентів і матеріалів поблизу відповідного виробничого підприємства, що дозволяє скоротити транспортні маршрути сприяючи сталому розвитку. У 2020 році Mercedes-Benz Cars та Mercedes-

Benz Vans надіслали постачальникам виробничих матеріалів лист про амбіції щодо чистих вуглецево-нейтральних продуктів. Підписання цього листа є важливою передумовою для співпраці, та зобов'язує підприємства постачати лише чистий вуглецево-нейтральний виробничий матеріал не пізніше 2039 року. У 2022 році Mercedes-Benz Group прийняла Стандарти відповідального постачання, котрі охоплюють вимоги до сталого розвитку для постачальників, включаючи захист навколишнього середовища. Постачальникам дається два роки для та сертифікації системи екологічного менеджменту.

Всі власні виробничі заводи Mercedes-Benz Group по всьому світу отримують 100% зовнішньої електроенергії з відновлюваних джерел енергії. Група Mercedes-Benz у Німеччині в даний час покладається на поєднання сонячної, вітрової та гідро електроенергії для зовнішніх закупівель зеленої електроенергії. До 2025 року Mercedes-Benz Group здійснить подальші інвестиції для стимулювання розширення та встановлення фотоелектричних систем на підприємствах по всьому світу.

У звітному році Група зробила свій перший невеликий внесок у видалення CO₂ за допомогою високоякісного проекту з виробництва біовугілля. Подальше розширення портфеля планується з 2024 року.

Переміщення вантажів з автомобільного транспорту на залізничний транспорт може зробити значний внесок у скорочення викидів CO₂. На додаток до уникнення авіап перевезень, Mercedes-Benz Cars покладається на використання екологічно чистого авіаційного палива. З метою скорочення викидів CO₂ на морському транспорті Mercedes-Benz AG підтримує проект «Orcelle Wind» у розробці вантажного вітрильного судна, яке значно скорочує викиди за рахунок додаткової силової установки з використанням енергії вітру. Наразі використовується Mercedes-Benz AG біопаливо в якості проміжної технології для скорочення викидів CO₂ на морському транспорті.

Група Mercedes-Benz також прагне зменшити споживання води – наприклад, шляхом переробки води, тобто її кількаразової обробки та використання для виробничих цілей.

Група поширює успішний проєкт з переробки захисного взуття. Замість того, щоб термічно переробляти зношене зібране взуття, спеціалізована компанія з утилізації переробляє його. Це означає, що деякі компоненти можуть бути повторно використані в інших місцях як вторинна сировина.

Піротехнічні відходи, віднесені до категорії небезпечних, такі як модулі подушок безпеки або натягувачі ременів, раніше доводилося утилізувати за рахунок енергії. З 2023 року подушки безпеки підриваються фахівцями у спеціальному мобільному контейнері на заводі в Зіндельфінгені. Видалені матеріали можна розділити як безпечні відходи та повторно використовувати шляхом переробки, наприклад, як підкладку для мішків [37].

Соціальні ініціативи.

Стратегічними сферами дій щодо різноманіття та інклюзивності є «розвиток жінок», «інтернаціональність» та «рівні можливості». Компанія має на меті збільшити частку жінок на керівних посадах до 30% до 2030 року.

У 2017 році було домовлено про гарантію зайнятості для співробітників Mercedes-Benz Group AG, Mercedes-Benz AG та Mercedes-Benz Intellectual Property GmbH & Co. KG до кінця 2029 року. Ця робоча угода виключає звільнення, пов'язані з бізнесом, до 31 грудня 2029 року.

У рамках навчальної кампанії «Turn2Learn», розпочатої у 2022 році, Група має на меті інвестувати понад 2 мільярди євро в навчання співробітників по всьому світу до 2030 року. Співробітники компанії в Німеччині мають доступ до 590 місць для догляду за дітьми в одинадцяти дитячих садках компанії.

Автомобілі мають ряд додаткових функцій, наприклад система Active Brake Assist може допомогти запобігти або пом'якшити серйозність аварій з транспортними засобами, що рухаються попереду, і з пішоходами чи велосипедистами, які переходять

дорогу. При виявленні ризику зіткнення система попереджає водія як візуально, так і акустично, якщо водій не реагує, система може автономно загальмувати до певної швидкості. Функція Speed Limit Assist відображає поточне обмеження швидкості.

На своєму веб-сайті Mercedes-Benz Group пропонує низку інтерактивних консультаційних інструментів щодо електромобільності, щоб допомогти потенційним клієнтам прийняти обґрунтоване рішення при виборі наступного транспортного засобу.

У 2023 році Mercedes-Benz Group пожертвувала близько 47 мільйонів євро благодійним установам та інвестувала у спонсорство соціальних та екологічних проєктів. Пожертви Mercedes-Benz AG у грошовій та натуральній формі на допомогу Україні у звітному році склали 2 млн. євро, також 2 млн. євро ізраїльській гуманітарній організації United Hatzalah та Німецькому Червоному Хресту. Компанія Mercedes-Benz AG надала 1 мільйон євро та 100 контейнерних будинків для людей у Туреччині та Сирії, які стали жертвами сильних землетрусів.

Багато мангрових лісів постраждали від надмірного використання або були знищені в останні роки. У відповідь на це Mercedes-Benz AG підтримує проєкт «Стійка аквакультура в мангрових екосистемах (SAIME)». Метою проєкту є відновлення лісів, тим самим сприяючи захисту клімату та створенню альтернативних можливостей заробітку для місцевого населення [37].

Управлінські ініціативи.

Центральний орган управління сталим розвитком – Комітет сталого розвитку Групи. Всі внутрішні політики і робочі угоди в Mercedes-Benz Group зберігаються на цифровій платформі «Будинок політик» в зручній базі даних, доступ до якої мають всі співробітники.

Всі нові торгові партнери проходять перевірку due diligence. Його успішне завершення є обов'язковою умовою для співпраці. Огляд, заснований на оцінці ризиків, враховує, серед іншого, заплановану бізнес-модель, ризик країни, а також залучення третіх сторін і взаємодію з урядом.

Група Mercedes-Benz постійно вдосконалює безпеку своїх ІТ-технологій, щоб захистити дані від втрати, крадіжки, маніпуляцій і неправильного використання. Mercedes-Benz Group AG вже кілька років займається кіберстрахуванням. Вона покриває ризики від кібератак відповідно до типових умов страхування на ринку та в межах узгодженої страхової суми.

Mercedes-Benz Group AG регулярно переглядає ефективність заходів щодо запобігання корупції, а також постійно вдосконалює існуючі методи та процеси. Операції з особами, компаніями та організаціями, які потрапили до санкційних списків, заборонені та караються компанією. Компанія також має Кодекс доброчесності, в якому основною метою визначено боротьбу з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

Mercedes-Benz Group бере до уваги той факт, що стале інвестування стало ключовою інвестиційною стратегією, особливо для інституційних інвесторів. Вони висувують особливо високі вимоги до прозорості зовнішньої звітності за критеріями ESG [37].

Volkswagen AG

Екологічні ініціативи.

У 2021 році компанією було прийнято стратегію Групи «Новий автомобіль – мобільність для майбутніх поколінь». У фокусі стратегії – світ мобільності у 2030 році. Концерн Volkswagen прагне до 2030 року скоротити середні викиди CO₂ на один транспортний засіб (легкові автомобілі та легкі комерційні автомобілі) на 50,4% під час виробництва, та на 30% протягом усього життєвого циклу, порівняно з 2018 роком. Основна мета – досягнути вуглецевої нейтральності до 2050 року.

Діяльність Групи націлена на електрифікацію портфолію транспортних засобів, цифровізацію, нові технології. Частка поставок, що припадають на повністю електричні автомобілі, зросла до 8,3% у 2023 році (що на 35% перевищило минулорічну кількість).

За результатами 2023 року 56 виробничих майданчиків Групи забезпечені зовнішнім електропостачанням зі 100% відновлюваних джерел енергії. У 2023 році 56,3% загального світового споживання електроенергії Групою на її виробничих майданчиках припадало на електроенергію з відновлюваних джерел. До 2025 року в декількох регіонах Європи планується побудувати нові вітроелектростанції та сонячні парки. Компанія також зосереджується на зменшенні споживання прісної води та ефективності використання технічної води.

Компанія має намір стати постачальником зарядних та енергетичних послуг, тому інвестує значні кошти в розвиток відкритої мережі швидкої зарядки по всьому світу. До 2025 року разом з партнерами Volkswagen планує ввести в експлуатацію близько 45 тисяч потужних зарядних станцій у Європі, Китаї та США.

На наступному етапі Volkswagen має намір використовувати електромобіль як мобільний павербанк, і таким чином допомогти електромобілям діяти як додаткові накопичувачі та стати активною частиною енергетичної системи в майбутньому.

Окрім відповідальності за власних співробітників, Volkswagen Group також несе глобальну відповідальність. Особливу роль тут відіграє німецький Закон про належну обачність ланцюгів поставок. Volkswagen має понад 63 тисячі прямих постачальників у більш ніж 95 країнах. Компанія проводить виїзні аудити у постачальників з високим ризиком. Для транспортування транспортних засобів через Північну Атлантику Group Logistics використовує судна, що працюють на зрідженому природному газі (ЗПГ) з низьким рівнем забруднення.

Близько третини викидів CO₂, які виникають під час виробництва електромобіля, припадає на виробництво високовольтних акумуляторних елементів. Всі постачальники високовольтних акумуляторів за договором зобов'язані використовувати сертифіковану енергію з відновлюваних джерел. У майбутньому концерн Volkswagen планує зробити викиди CO₂ технічною характеристикою для відповідних компонентів.

Щоб покрити високий попит на акумуляторні елементи, Volkswagen планує побудувати власні гігафабрики по всьому світу. Мета полягає в тому, щоб до 2030 року задовольнити приблизно половину швидко зростаючої потреби в акумуляторних елементах [35].

Соціальні ініціативи.

При встановленні кооперативних трудових відносин, Volkswagen керується загально визнаними правами людини та стандартами МОП. Наразі, у робочій силі концерну Volkswagen триває процес одночасного набору персоналу, скорочення робочих місць та реструктуризації. Компанія планує, що до 2025 року принаймні п'яту частину керівних посад Групи займатимуть жінки.

Volkswagen забезпечує людям з обмеженими можливостями без бар'єрний доступ до власного транспортного засобу, наприклад, за допомогою ручного керування. Також Volkswagen Financial Services AG розробляє платформу для Групи, яка задовольняє різноманітні потреби клієнтів у мобільності – від використання автомобіля протягом кількох хвилин до підписки на кілька років.

З 2015 року допомога біженцям та підтримка їх інтеграції є центром соціальної діяльності Volkswagen. Компанія підтримує гуманітарні організації у кризових регіонах у транспортуванні товарів, через фінансові пожертви та надання житла та продуктів харчування, а також завдяки підтримці міст і муніципалітетів Німеччини у розміщенні, догляді та інтеграції біженців. З початку війни в Україні співробітники Volkswagen пожертвували понад 2 млн. євро на полегшення страждань українських біженців. Пожертви від компаній Volkswagen Group для покращення гуманітарної ситуації в Україні з початку війни сягнули понад 15 мільйонів євро. У 2022 році діяльність програми допомоги біженцям Volkswagen була посилена спеціально створеною робочою групою Refugee Aid Ukraine. У 2023 році було пожертвовано загалом 28 мільйонів євро на соціальні, філантропічні, культурні та освітні проєкти від Volkswagen AG.

Грецький острів Астіпалея розташований в Егейському морі, має бути перетворений на розумний і зелений острів до 2026 року. З цією метою концерн Volkswagen об'єднав зусилля з Грецькою Республікою. Трафік на Astypalea буде переведено на електромобільність. Сюди входить система громадського транспорту, транспортні засоби місцевих органів влади, службові та приватні транспортні засоби мешканців. Водночас облаштовується розгалужена мережа приватних та громадських зарядних станцій. Енергетична система Astypalea також буде поступово переведена на сонячну та вітрову енергію.

Volkswagen AG з 2022 року керує проєктом «Разом займаємося», який використовує відповідну платформу для об'єднання запитів на допомогу від організацій громадянського суспільства з досвідом та навичками як активних співробітників компанії, так і тих, що перебувають на пасивній фазі напіввиходу на пенсію.

Починаючи з 2017 року, компанія щорічно звертається з проханням провести оцінку репутації Volkswagen Group. Визначення цього KPI дає змогу отримати цілісне уявлення про ставлення та думки щодо Групи та дозволяє визначити, чи змінюються оцінки з плином часу та яким чином. Дані опитування ґрунтуються на особистих телефонних інтерв'ю, проведених з важливими для Volkswagen представниками сфери політики та асоціацій, ЗМІ, наукових кіл, неурядових організацій, інвесторами та аналітиками, а також бізнес-партнерами [35].

Управлінські ініціативи.

Volkswagen Group прагне стати постачальником програмного забезпечення для мобільності, що наголошує на дотримання компанією відповідального поводження з персональними даними. Компанія протидіє проявам шахрайства та корупції, регулярно нагадуючи працівникам про недопущення і засудження даних явищ.

Volkswagen має трьох лінійну модель нефінансового ризик менеджменту. Перший напрямок включає системи управління операційним ризиком і внутрішнього контролю в компаніях і підрозділах Групи. Інциденти, які можуть становити ризик,

визначаються у підрозділах і та оцінюються щодо ймовірності виникнення, фінансових втрат та репутаційної шкоди. Запроваджуються контрзаходи, результати яких оперативно враховуються в щомісячних прогнозах щодо подальшого розвитку бізнесу. Друга лінія – це організація ризик-менеджменту, яка, серед іншого, встановлює стандарти для та надає підтримку підрозділам у формі відповідного навчання та координує щоквартальну перевірку ризиків. Третя лінія захисту — внутрішній аудит групи. Він допомагає Правлінню контролювати різні підрозділи та корпоративні підрозділи в Групі. Він регулярно перевіряє систему раннього попередження ризиків у рамках своїх незалежних аудиторських процедур [35].

Volvo Car AB

Екологічні ініціативи.

Компанія ставить собі за мету досягти нульового рівня викидів парникових газів до 2040 року по всьому ланцюжку створення вартості. Для боротьби зі зміною клімату Volvo визначила три ключові напрямки діяльності: перехід до повної електрифікації, мінімізація викидів CO₂ від матеріалів, та мінімізувати експлуатаційні викиди. В разі неминучих викидів вуглецю, буде використовуватись методика його видалення.

Задля досягнення даної глобальної мети компанія встановила проміжні амбіції: порівняно з базовим (2018 роком) скоротити на 40 % викиди CO₂ середнього транспортного засобу до 2025 року та на 75 % до 2030 року. Показниками ключових напрямків є: зменшення викидів CO₂ у вихлопних трубах на 50% до 2025 року та на 100% до 2030 року; скоротити викиди CO₂ від матеріалів на 25% до 2025 року та на 30% до 2030 року; зменшити експлуатаційні викиди CO₂ на 25% до 2025 року та на 30% до 2030 року.

У своєму портфелі автомобілей компанія збільшує кількість електричних транспортних засобів та електрофікованих гібридів. За 2023 рік кількість реалізованих електричних авто склала 16% (у 2022 – 11%, у 2021 – 4%) від загального обсягу, а

кількість електрофікованих – 38% (у 2022 – 33%, у 2021 – 27%), що в результаті склало більшу частину від всіх проданих машин – 54%.

У процесі пошуку постачальників з 2019 року Volvo використовує опитувальник оцінки сталого розвитку, в котрому постачальники розкривають теми дотримання ділової етики, прав людини, управління навколишнім середовищем та відповідальне постачання. Опитувальник заповнюється існуючими постачальниками кожні два роки. Всі відповіді перевіряє зовнішній оцінювач надаючи рекомендації для вдосконалення. 89% постачальників відповіли на опитувальник в кінці 2023 року. Компанія також відповідально підходить до вибору постачальників компонентів, що містять сировину, пов'язану з серйозними негативними екологічними впливами. Сюди входять постачальники акумуляторів і компонентів, що містять тантал, олово, вольфрам і золото (конфліктні мінерали).

З 2019 року Volvo Car замовляє незалежні аудити постачальників акумуляторних матеріалів у RCS Global Group. З 2019 по 2022 рік було проведено 41 аудит постачальників у наших ланцюжках поставок кобальту, літію, нікелю та слюди. Volvo Car схвалює алюмінієві заводи, які використовують електроенергію з низьким вмістом CO₂ у процесі переробки, та закликає постачальників співпрацювати виключно з такими виробниками. Наразі 41% постачальників підписали зобов'язання використовувати лише кліматично нейтральну енергію до 2025 року.

Транспортні рішення компанії для скорочення викидів CO₂, під час перевезень вхідних компонентів і запасних частин, включають скорочення авіап перевезень, використання біо-відновлювального палива для всіх міжконтинентальних контейнерних перевезень та транспортування за течією.

У 2023 році Volvo Car використовувала на виробничих потужностях 71% відновлювальної електроенергії. Заходи, вжиті у 2023 році, включають впровадження електричних духових шаф для заміни споживання природного газу відновлюваною електроенергією на заводі в Ченду, початок програми щодо заміни споживання природного газу на установки теплових насосів у період з 2024 по 2025 рік.

Компанія активно інвестує кошти в скорочення відходів і зменшення споживання ресурсів. Наразі впроваджується програма збору деталей з списаних автомобілей, щоб повторно використовувати їх компоненти в сервісних операціях і зменшити споживання сировини. Також створено регіональні акумуляторні центри в ЄС, США та Китаї та розширили цю мережу в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та Латинській Америці, щоб забезпечити відновлення високовольтних акумуляторів. Батареї відновлюються та повертаються в наші автомобілі як запчастини для обслуговування та заміни. Створення розподільчого центру в Гетеборзі дозволило повторно використовувати пакувальні матеріали для глобального розповсюдження запасних частин [38].

Соціальні ініціативи.

Volvo Car забезпечує дотримання прав людини, рівних можливостей, інклюзивності, свободи асоціацій, охорони здоров'я, безпеки, оплати праці та контролю робочого часу, незалежно від статі, віку, здібностей, сексуальної орієнтації, соціальної групи, етнічної приналежності, політичних переконань, культури чи релігійного походження. Персонал компанії складається з представників 131 національності. На 2023 рік 71% колективу мали колективні трудові договори. Компанія встановила ціль зменшення гендерної рівності у вищому керівництві, прагнучі до 2030 року мати 34% жінок на вищих керівних посадах.

У 2023 році було інвестовано в екосистему цифрового навчання, де програмами підвищення кваліфікації скористались 72% співробітників по всьому світу. Також було проведено тренінги з непрямих закупівель та подання скарг.

У 2023 році Volvo Car пожертвувала 1,5 млн шведських крон на підтримку роботи з надання допомоги Save the Children після землетрусів у Туреччині та Сирії. Надали понад 25 автомобілів організаціям Save the Children та ЮНІСЕФ для використання гуманітарними організаціями в Україні.

Компанія також проводить ряд місцевих програм: у Китаї – освітні програми «Xiao Hong Ma» для дітей від семи до дванадцяти років, дають можливість дізнатися

про безпеку дорожнього руху та сталий розвиток; Volvo Car China пожертвувала 4,2 млн юанів, на які було профінансовано лікування 74 осіб з вродженими вадами серця. У США та Канаді – компанія та її співробітники роблять пожертвування на понад мільйон доларів на рік для боротьби з дитячим раком з кожного виробленого авто; підтримка заходів Baby2Baby, які забезпечують предметами першої необхідності дітей, що живуть у бідності; 75 тис. доларів надано громадській організації Best Buddies, що підтримує людей з порушеннями розвитку. У Швеції – програми стажування для студентів та науковців; залученість до ініціативи «Зелена міська зона Гетеборга», яка підтримує сталий розвиток міста, в розрізі вантажних перевезень та проектах, які підтримують зелену енергетику [38].

У Додатку Д представлені способи взаємодії Volvo Car з різними групами стейкхолдерів.

Управлінські ініціативи.

Офіс комплаєнсу та етики підтримує компанію в управлінні ризиками, пов'язаними з корупцією, конкурентним законодавством, захистом даних, правами людини, торговельними санкціями та експортним контролем. Компанія проводить щорічну оцінку ризиків з метою виявлення та пом'якшення ризиків, пов'язаних з операційним дотриманням нормативних вимог. Компанія поважає конфіденційність і вживає відповідні заходи для захисту персональних даних, які зберігає.

Volvo Car дотримується політики нульової терпимості до всіх форм хабарництва та корупції. Компанія регулярно проводить комплексну перевірку бізнес-партнерів щодо дотримання ними Кодексу поведінки для бізнес-партнерів. Жодних публічних судових справ протягом 2023 року щодо корупції проти Volvo Car або її співробітників не було порушено. Volvo Car прагне до чесної конкуренції. Співробітники, які мають потребу взаємодіяти з конкурентами, повинні отримати конкретні схвалення та індивідуальне навчання перед будь-якою такою взаємодією.

Ferrari NV

Екологічні ініціативи.

Компанія розробила та дотримується стратегії досягнення вуглецевої нейтральності до 2030 року. Однією з частин успішної реалізації є стратегічний план на 2022-2026 роки. До 2026 року Ferrari NV має амбіції випустити 15 нових моделей, які будуть представляти автомобілі електричні, гібридні, та з двигунами внутрішнього згоряння (далі – ДВЗ). Для останніх компанія прагне розробити рішення щодо енергоефективності, з використанням альтернативних видів палива.

Наразі компанія працює над електрифікацією розробляючи гібридні та електричні автомобілі, відповідно до конкретних нормативних вимог. Перший гібридний серійний автомобіль був випущений у 2019 році, а в 2023 в модельному ряду компанії таких вже чотири. Вони зменшили приблизно на 30% викиди, що генеруються автомобілем на етапі використання, порівняно з традиційними ДВЗ. Перший електричний Ferrari очікується у 2025 році, а до 2026 року компанія ставить за ціль мати у портфелі продуктів 55% гібридних, 5% повністю електричних і 40% моделей з ДВЗ. До 2030 року відсотки мають змінитись на 40%, 40% і 20% відповідно.

Починаючи з 2021 року, Ferrari розраховує вуглецевий слід з урахуванням викидів парникових газів, пов'язаних з усією діяльністю Групи по всьому ланцюжку створення вартості. До 2030 року компанія планує зменшити на 90% викиди CO₂ у процесі виробництва, і досягти скорочення на 40% викидів вуглекислого газу, що виділяється під час експлуатації автомобіля.

Починаючи з 2021 року 100% електроенергії, що купується з мережі для виробничих установок, виробляється з відновлюваних джерел. Протягом 2023 року компанією було електрифіковано автобусний парк, встановлено встановили фотоелектричні панелі приблизно на 2,4 МВт, встановлено високоефективні теплові насоси для заміни газових котлів, введено в експлуатацію більш ефективні електродвигуни та встановлено світлодіодну технологію та таймери на торгові автомати, щоб вони автоматично вимикалися в періоди невикористання.

Ще одним напрямком діяльності Ferrari, в розрізі сталого розвитку, є скорочення викидів сировини та повторне використання відходів в виробничому

процесі. Серед ініціатив реалізованих для досягнення даної цілі, було прийняте рішення плавити обрізки алюмінію (сировина котра найбільше використовуються компанією у виробництві) у ливарному цеху, щоб уникнути відходів.

У 2023 році було завершено встановлення додаткових лічильників споживання води, інтегрованих у програмне забезпечення для моніторингу енергії, що допомогло компанії скласти карту споживання води. Всі стічні води заводів компанії контролюються і направляються в громадську каналізацію, а не безпосередньо у водойми. Вода, що використовується в деяких промислових процесах (таких як миючі розчини або миття фарби), перед скиданням у громадську каналізаційну систему очищається промисловою водоочисною станцією, де проходить необхідну хімічну, фізичну та біологічну обробку.

Ferrari визначила мету скоротити викиди парникових газів у середньому на 30% на автомобіль, виникаючих переважно від закупівлі сировини. Задля цього компанія за допомогою анкет провела оцінювання постачальників в розрізі тем щодо зміни клімату та працює над розробкою плану дій за результатами. Від постачальників наразі вимагається дотримуватись законодавства та надавати через Міжнародну систему даних матеріалів всю інформацію, пов'язану зі складом речовин, що використовуються у виробничому процесі. Внутрішні системи компанії автоматично відхиляють компоненти, які не відповідають вимогам.

У 2023 році Ferrari разом логістичними партнерами вперше впровадили гідро очищене паливо рослинної олії у європейську вихідну логістику автомобільним транспортом. В середньому це дозволить скоротити викиди парникових газів для цієї підкатегорії на 80%.

Гоночна траса Ferrari в Муджелло розташована в надзвичайно важливій природній зоні озеленення, тому її головна трибуна побудована з використанням екологічно активних матеріалів з нульовим впливом на навколишню зону [39].

Соціальні ініціативи.

Ferrari прагне підтримувати справедливе, безпечне, продуктивне та інклюзивне робоче місце для кожного. Основою моделі управління Ferrari є Кодекс поведінки. Робоча сила компанії охоплює 71 національність.

У 2023 році, було проведено низку навчальних заходів за участю наших співробітників на тему конфіденційності інформації, антимонопольного законодавства.

Для всіх співробітників виробництва є безкоштовний абонемент у тренажерний зал. У рамках пільг «Formula Benessere» всім співробітникам та їхнім дітям проводяться профілактичні медичні та спортивні огляди. Програма «Formula Estate Junior», пропонує безкоштовний денного табору для дітей працівників віком від 3 до 13 років під час канікул. Компанія також відшкодовує вартість підручників дітям працівників до закінчення середньої школи. Також, у 2023 році кожен працівник отримав близько 13 тис. євро, як це передбачено спеціальною угодою, підписаною з профспілками. Ініціатива «Esperienza Ferrari» дає можливість всім співробітникам покататися на Ferrari під керуванням професійного пілота на трасі Фіорано.

Також додатковими перевагами є персоналізовані кредити для працівників за конкурентоспроможними ставками у внутрішньому відділенні місцевого банку, спеціальні ставки на потреби житла та знижки в музеях, магазинах і в аутлеті Ferrari Company.

Компанія визначила ціль – мати принаймні 18% жінок на керівних посадах до 2027 року (12% у 2017 році). Також Ferrari з 2020 року отримує Сертифікат про рівну заробітну плату чоловікам та жінкам з однаковими кваліфікаціями та посадами.

У 2023 році компанія пожертвувала 1 мільйон євро на допомогу місцевому населенню, яке постраждало від повені. Також компанія провела ряд аукціонів, доходи від яких були направлені на підтримку дошкільних закладів та закладів освіти.

У 2023 році Ferrari запустила «Ferrari Energy Community» — проєкт з декарбонізації для міст Фіорано та Маранелло. Проєкт передбачає встановлення фотоелектричної системи на 10 тисячах квадратних метрів занедбаної землі, що

належить Ferrari, прилеглої до автодрому Фіорано, енергія якої буде повністю доступна місцевій громаді [39].

У Додатку Е представлені способи взаємодії Ferrari з різними групами стейкхолдерів.

Управлінські ініціативи.

Група Ferrari дотримується найвищих стандартів чесності, чесності та справедливості у всіх внутрішніх та зовнішніх справах і не терпить жодних видів хабарництва.

Компанія має за мету забезпечувати конфіденційність даних, але у 2023 році було зафіксовано 75 кіберінцидентів, з яких один був значним. Він передбачав крадіжку даних клієнтів, за що вимагали грошовий викуп. Ferrari не заплатила викупу і повідомила всім клієнтам та ЗМІ про інцидент та відмову платити. Після оголошення зловмисник зник, а публікація додаткових даних не відбулася. Після цього були введені додаткові превентивні заходи для покращення кібербезпеки.

Також компанія регулярно взаємодіє з інвесторами, щоб краще зрозуміти, що вони вважають основними драйверами ESG для Ferrari. Оскільки компанія вважає, що важливим елементом сталого та тривалого зростання компанії є узгодження її ESG стратегії з очікуваннями інвесторів, вона зацікавлена дізнатись про їх пріоритети та пропозиції.

Команда керівництва Ferrari (FLT - Ferrari Leadership Team) відповідає за аналіз операційної ефективності бізнесу, співпрацю з певних операційних питань, підтримку Генерального директора у виконанні його завдань та виконання рішень Ради директорів і повсякденного управління Компанією, насамперед у сфері операційного управління. FLT очолює головний виконавчий директор і складається з керівників операційних та центральних функцій [39].

На основі проведеного дослідження нефінансової звітності за 2023 рік європейських компаній автомобільної галузі, а саме Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV можна зробити висновок про дотримання ними

стратегії сталого розвитку, і належне виконання керівництвом заходів в розрізі кожної з ESG складових, а саме: екологічної, соціальної та управлінської. Екологічні ініціативи компаній спираються на однакові цілі: зменшити вуглецевий слід на всьому ланцюжку створення вартості, використовувати відновлювальні джерела енергії, зменшити рівень споживання води та мінімізувати відходи. Соціальні ініціативи націлені на різні групи стейкхолдерів: усі аналізовані компанії підкреслюють цінність власної робочої сили та різноманітність, інвестуючи в її розвиток та навчання; кожна з компаній зазначає ряд унікальних проєктів для громадськості, до участі в які залучається; обов'язковою частиною є благодійні заходи та пожертвування. Ключові аспекти управлінських ініціатив також схожі: безпека внутрішніх та зовнішніх даних, боротьба з корупцією та хабарництвом, етичні стандарти та взаємодія з інвесторами.

2.3. Роль «зеленого» фінансування у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень

Ми дослідили інформацію стосовно джерел залучення коштів на реалізацію ESG ініціатив. Три з чотирьох досліджуваних компаній (Volvo Car, Volkswagen Group, Mercedes-Benz Group AG) публікують Рамкову програму зеленого фінансування (Green Finance Framework) – документ, в якому описано план використання коштів залучених через «зелені інструменти», останніми можуть виступати зелені облігації або зелені кредити. Вони зазначають, що «зелене» фінансування – це оптимальний спосіб поєднання стратегії екологічного транспорту зі стратегією фінансування.

Mercedes-Benz Group AG представило Рамкову зелену угоду навесні 2020 року, відповідно до якої вже вчетверте компанією було випущено «зелені» облігації. Кожна з емісій на європейському ринку (у вересні 2020 року, у березні 2021 року, та два випуски у травні 2023 року) забезпечили обсяг чистих надходжень близько 1

мільярда євро, що забезпечило «зеленого» фінансування в обсязі 4 мільярди євро менше ніж за чотири роки. Також, у листопаді 2022 року було вперше емітовано «зелені» облігації за межами європейського ринку, однією з компаній Групи. Mercedes-Benz International Finance випустили Green Panda Bond у Китаї на суму 500 млн. юанів (близько 68 млн. євро), але ці кошти підуть для фінансування сталого розвитку дочірньої компанії Групи, розташованої в Китаї. Група Mercedes-Benz використовує надходження від «зелених» інструментів для розробки, виробництва та фінансування електромобілів на акумуляторах (BEV). Центральним органом управління сталого розвитку є Комітет сталого розвитку Групи (GSC) [37].

Volvo Car Group створила Комітет із зеленого фінансування (GFC) для оцінки та вибору прийнятних проєктів, які можна фінансувати за рахунок зеленого фінансування, та для розподілу «зеленого» фінансування на такі проєкти. Рамкову програму зеленого фінансування вперше було представлено у 2020 році. Компанія поставила за мету, де це можливо, перевести всю непогашену заборгованість у «зелене» фінансування або фінансування, пов'язане зі сталим розвитком, до 2025 року та диверсифікувати джерело зовнішнього боргу. У 2023 році компанія розширила портфель зеленого фінансування та випустила зелені облігації на суму 1,5 млрд шведських крон. Усі виручені кошти призначені для фінансування та прискорення трансформації компанії в напрямку перетворення на повністю електромобілевого виробника до 2030 року та нульових викидів парникових газів до 2040 року. Починаючи з 2020 року, Volvo Cars успішно випустила «зелені» облігації та отримала кредити відповідно до Рамкової програми зеленого фінансування із загальною основною сумою приблизно 16 млрд шведських крон. Також у 2023 році компанією було укладено двосторонню десятирічну кредитну угоду з Європейським Інвестиційним Банком на суму 250 млн. євро з метою фінансування інвестицій, викладеним у Рамковій програмі зеленого фінансування [38].

Volkswagen Group у березні 2020 року опублікувала свою першу Рамкову програму зеленого фінансування, що дозволило компанії випускати «зелені» боргові

інструменти та фінансувати проєкти з електромобілів, ключові у стратегії сталого розвитку. Volkswagen Green Finance Committee (“GFC”) відповідає за регулювання використання сталого фінансування, визначаючи пріоритетність та відповідність активів компанії, для направлення в їх розвиток залучених коштів. Комітет контролює, щоб отримані через «зелені» інструменти ресурси використовувались виключно згідно умов Рамкової угоди. Для трансформації Volkswagen Group необхідні масштабні інвестиції. У той же час інвестори шукають стійкі варіанти інвестування. З 2020 року Volkswagen Group випустила «зелені» облігації на загальну суму 9,5 мільярдів євро для рефінансування капітальних витрат на повністю електричні автомобілі (BEV). 68% інвестицій, запланованих у період з 2023 по 2027 рік, будуть зроблені в майбутні сфери цифровізації та електрифікації [35].

Ferrari Group на відміну від конкурентів, не оприлюднювала Рамкову програму зеленого фінансування та відповідно, не випускала «зелені облігації». В своїй не фінансовій звітності компанія не зазначає про використання інструментів сталого фінансування. На нашу думку, це пов’язано з тим, що Група поки не визначає стратегію про повну електрифікованість, плануючи лише зменшити частку парку з автомобілей на двигуні внутрішнього згорання, а Рамкові угоди визначають «зелене» фінансування як можливість для інвестиції в електричні автомобілі. Група Ferrari поки не представила свій перший електричний автомобіль. Але Ferrari випускає звичайні облігації, як інструмент залучення додаткових ресурсів, котрі компанія може використовувати для реалізації ESG ініціатив [39].

Автомобільні компанії, які визначили для себе стратегію переходу на електричний автопарк в контексті сталого розвитку, можуть залучати «зелене» фінансування на реалізацію такої стратегії. В такому випадку вони мають прийняти Рамкову програму зеленого фінансування – документ, в якому зазначається план використання та управління отриманими, завдяки «зеленим» інструментам, коштами. «Зеленими» інструментами можуть бути «зелені» облігації або «зелені» кредити. Де

«зелені» характеризує їх, як такі, що забезпечують грошові надходження компаніям виключно на інвестиції в екологічні проєкти.

2.4. Аналіз фінансових показників європейських компаній автомобільної галузі

Tommy Supriyadi досліджував вплив факторів рентабельності на вартість виробничих компаній. Коефіцієнт рентабельності, який використовувався в дослідженні, включає рентабельність активів (ROA) та рентабельність капіталу (ROE). В ході аналізу він виявив позитивний зв'язок рентабельності активів та рентабельності капіталу з вартістю компанії, дійшовши висновку, що вища рентабельність активів, тим вища вартість компанії, та чим вище рентабельність капіталу, тим вище вартість компанії [40, с. 226].

Фінансові показники рентабельності ROA та ROE допомагають виміряти прибутковість та ефективність компанії. Рентабельність активів (ROA) – вказує на ефективність використання компанією активів для отримання прибутку. Рентабельність капіталу (ROE) – характеризує ефективність використання власного капіталу для отримання прибутку. Він є надійним показником того, як керівництво компанії створює цінність для своїх акціонерів [41, с. 54]. У таблицях 2.2 та 2.3 наведено динаміку зміни показників ROA та ROE для обраних компаній протягом 2019 – 2023 років.

Оскільки ініціативи компаній реалізуються ними вже не один рік, ми вирішили порівняти динаміку їх фінансових показників, щоб оцінити зв'язок ESG рейтингу компанії з впливом сталого розвитку на фінансовий стан підприємств. Для цього ми будемо визначати оцінку компаній від 1 до 4, відповідно до інтенсивності їх змін кожного фінансового показника у 2023 році відносно 2019, де 1 означає

найкращий результат, а 4 – найгірший. Потім, шляхом знаходження середньозваженої оцінки, ми побудуємо рейтинг компаній стосовно їх покращень у фінансових показниках, і звіримо його до ESG рейтингів даних компаній.

Таблиця 2.2 – Показники ROA європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Компанія/рік	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2019	Оцінка
Mercedes-Benz Group AG	0.54	1.58	3.44	4.2	4.18	674%	1
Volvo Car AB	3.79	2.14	4.45	3.43	4.93	30%	2
Volkswagen AG	2.44	1.47	2.44	2.64	2.64	8%	4
Ferrari NV	11.14	7.6	10.18	10.43	12.74	14%	3

Джерело: розроблено автором на основі [42]

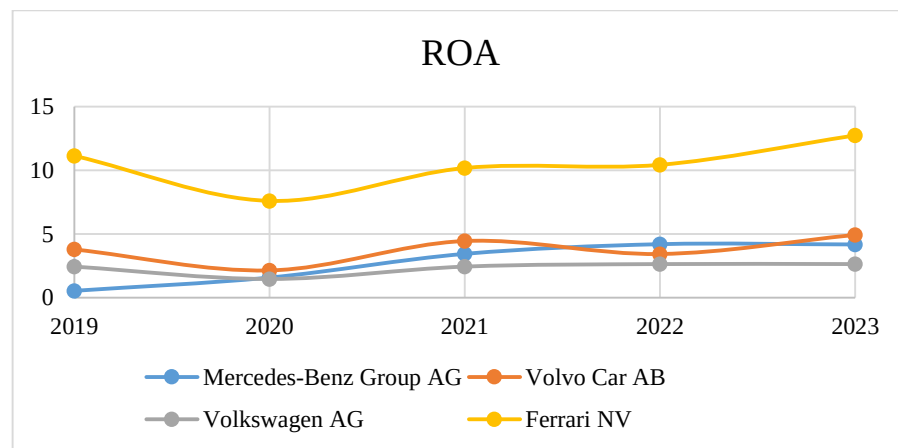

Рисунок 2.1 – Показники ROA європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Джерело: розроблено автором на основі Таблиці 2.2

Як видно з таблиці 2.2, серед досліджуваних компаній найбільш ефективно використовує свої активи компанія Ferrari NV. Але одночасно, якщо порівнювати зміни показника за 5 років, то лідером по зростанню є Mercedes-Benz Group AG, вплив активів якої на прибуток покращився майже у вісім разів. Порівняно з іншими компаніями, чия динаміка за період вказує на стабільність прибутковості бізнесу, Mercedes-Benz Group AG показує стрімке зростання, що свідчить про високий професіоналізм її керівництва.

Таблиця 2.3 – Показники ROE європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Компанія/рік	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2019	Оцінка
Mercedes-Benz Group AG	4.2	6.41	16.32	18.55	16.2	286%	1
Volvo Car AB	15.38	11.62	17.14	16.06	11.35	-26%	4
Volkswagen AG	11.64	6.99	11.22	9.76	9.74	-16%	3
Ferrari NV	49.19	37.17	41.65	39.02	44.33	-10%	2

Джерело: розроблено автором на основі [42]

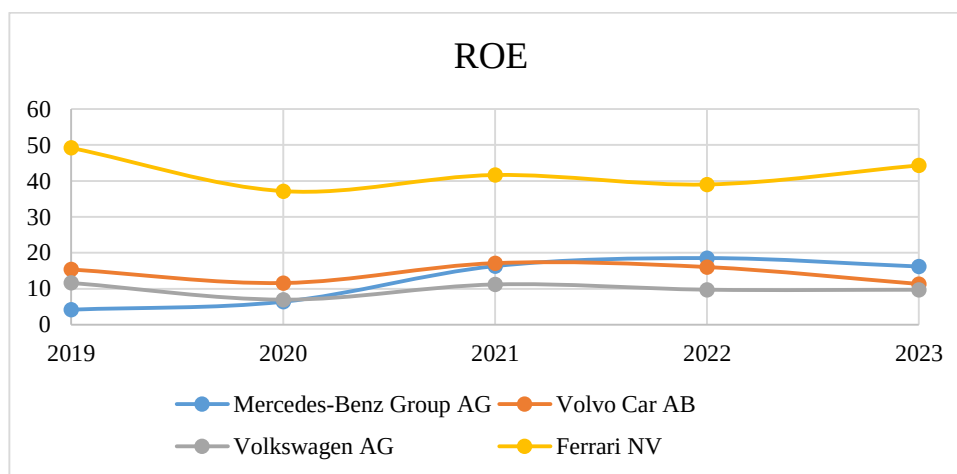

Рисунок 2.2 – Показники ROE європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Джерело: розроблено автором на основі Таблиці 2.3

Значення коефіцієнтів ROE наведених в таблиці 2.3 є дещо схожими до коефіцієнтів ROA. Найбільш високе значення має Ferrari NV протягом періоду дослідження, але одночасно з цим, разом з Volkswagen AG та Volvo Car AB у 2023 році показник віддачі від капіталу компанії був менший ніж п'ять років тому у 2019. На відміну від інших, Mercedes-Benz Group AG покращив рентабельність капіталу майже в чотири рази, що свідчить про більшу результативність інвестицій ніж у конкурентів.

Тікаваті досліджував зв'язок між маржею чистого прибутку та вартістю компанії. Маржа чистого прибутку (NPM) – це показник прибутку, заснований на порівнянні прибутку після сплати відсотків і податків з продажами. Більший коефіцієнт свідчить про здатність компанії приносити значний чистий прибуток за

рахунок своєї торгової діяльності, та призводить до зростання вартості бізнесу (табл. 2.4) [43, с. 124].

Таблиця 2.4 – Показники NPM європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Компанія/рік	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2019	Оцінка
Mercedes-Benz Group AG	1.38	2.35	17.18	9.67	9.31	575%	1
Volvo Car AB	2.6	2.22	4.45	4.72	3.27	26%	2
Volkswagen AG	5.5	3.98	6.15	5.53	5.15	-6%	4
Ferrari NV	18.47	17.57	19.45	18.3	20.97	14%	3

Джерело: розроблено автором на основі [42]

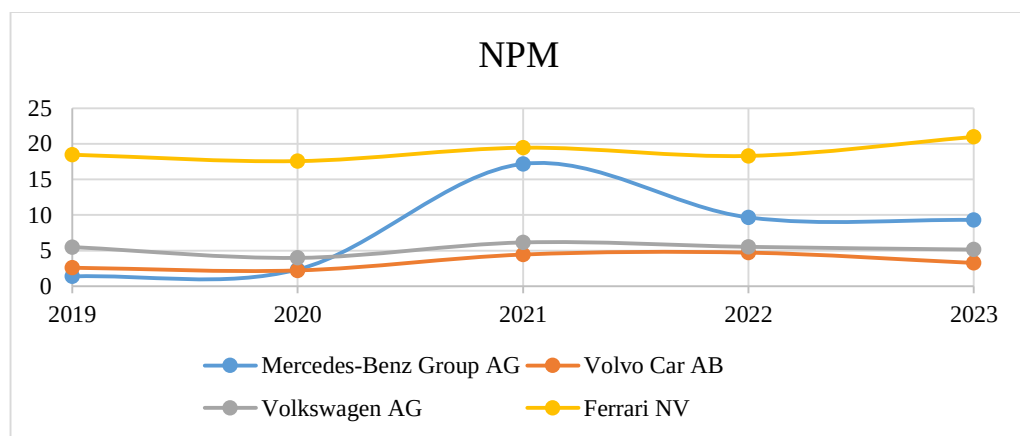

Рисунок 2.3 – Показники NPM європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Джерело: розроблено автором на основі Таблиці 2.4

Згідно з таблицею 2.4, Ferrari NV має стабільно високу маржу чистого прибутку, а Volvo Car AB. Низьку. Але зі стабільним зростанням. Volkswagen AG за період дослідження скоротив коефіцієнт на шість відсотків. Динаміка показника у Mercedes-Benz Group AG значно відрізняється від конкурентів. По-перше, у 2021 році було значне точкове зростання маржи чистого прибутку, майже досягнувши значення як у Ferrari NV, а по-друге, загальне збільшення коефіцієнту за п'ять років відбулося майже в сім разів.

Для того щоб зрозуміти очікування інвесторів стосовно майбутнього зростання доходів компаній, ми використали показник price to earning ratio. Прибуток на акцію

(P/E) – в разі високого значення свідчить про те що інвестори очікують вищого зростання доходів протягом наступних років, тоді як компанії з нижчим P/E очікують нижчого зростання (табл. 2.5) [44, с. 131].

Таблиця 2.5 – Показники P/E європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Компанія/рік	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2019	Оцінка
Mercedes-Benz Group AG	22.2	17	3.14	4.53	4.65	-79%	4
Volvo Car AB	10.1	23.5	16.3	9.06	7.43	-26%	2
Volkswagen AG	6.61	9.15	5.99	3.92	3.5	-47%	3
Ferrari NV	39.8	57.2	50.6	39.4	44.4	12%	1

Джерело: розроблено автором на основі [42]

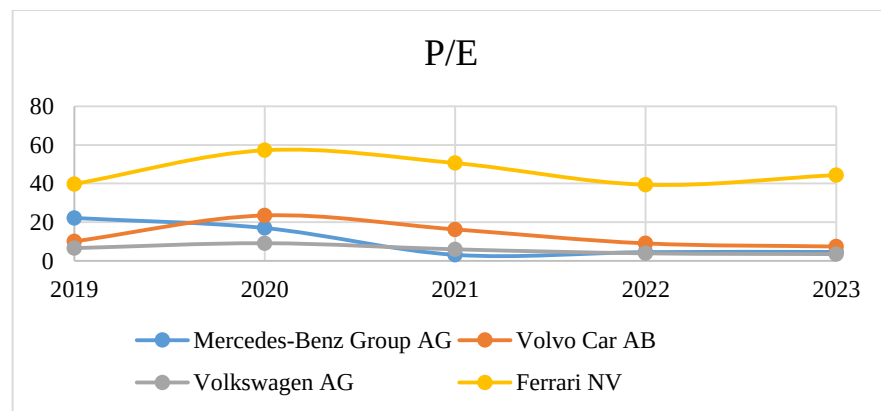

Рисунок 2.4 – Показники P/E європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Джерело: розроблено автором на основі Таблиці 2.5

Як можна помітити відповідно до таблиці 2.5, єдиною компанією, значення прибутку на акцію якої зросло за досліджувані роки – є Ferrari NV, хоча в 2023 році коефіцієнт даної компанії був нижчим ніж у 2020 та 2021 роки. Найнижче значення прибутку на акцію спостерігається у Volkswagen AG, а найінтенсивніше зменшення в періоді у Mercedes-Benz Group AG, чий показник прибутку на акцію впав на 80% за п'ять років. Загальна тенденція вказує на те, що інвестори не очікують зростання доходу у найближчому майбутньому.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (FATR) – є показником для оцінки того, наскільки ефективно компанія використовує свої інвестиції в нерухомість,

заводи та обладнання для збільшення продажів [45, с. 77]. У підрозділі 2.2 ми спостерігали, що компанії вже інвестують і планують далі вкладати капітал саме в модернізацію виробництва (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Показники FATR європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Компанія/рік	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2019	Оцінка
Mercedes-Benz Group AG	3.29	2.85	2.83	3.62	3.77	15%	3
Volvo Car AB	4.01	3.9	4.25	4.44	4.95	23%	2
Volkswagen AG	3.98	3.39	3.87	4.32	4.94	24%	1
Ferrari NV	5.01	3.92	4.42	4.52	4.97	-1%	4

Джерело: розроблено автором на основі [42]

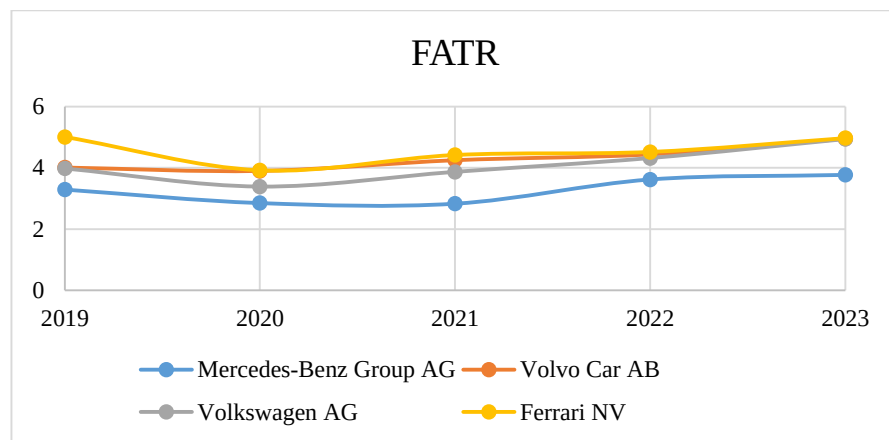

Рисунок 2.5 – Показники FATR європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Джерело: розроблено автором на основі Таблиці 2.6

Згідно з таблицею 2.6, ефективність управління необоротними активами Ferrari NV у 2023 році майже не змінився відносно 2019 року. Найбільше зростання за п'ять років, майже на 25% спостерігається у Volkswagen AG та Volvo Car AB. Але на 2023 рік коефіцієнт FATR у Ferrari NV, Volkswagen AG та Volvo Car AB має майже однакове значення, на відміну від Mercedes-Benz Group AG, показник якого нижчий ніж у конкурентів.

У своєму дослідженні «Does a company's ESG score have a measurable impact on its market value?» Делойт використовували показник EV/EBITDA [4, с. 3]. Показник

дозволяє оцінити вартість компанії відносно її операційного прибутку, тобто скільки інвестори готові заплатити за кожну гривню прибутку компанії, згенерованого до вирахування відсотків, податків, амортизації та знецінення. В міру неповних наявних даних, даний коефіцієнт досліджуємо за період 2021-2023 роки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники EV/EBITDA європейських автомобільних компаній протягом 2021-2023 років

Компанія/рік	2021	2022	2023	2023/2021	Оцінка
Mercedes-Benz Group AG	1.42	1.45	1.27	-11%	1
Volvo Car AB	5.43	2.85	1.99	-63%	3
Volkswagen AG	2.66	0.65	0.49	-82%	4
Ferrari NV	28.2	21.4	24.8	-12%	2

Джерело: розроблено автором на основі [42]

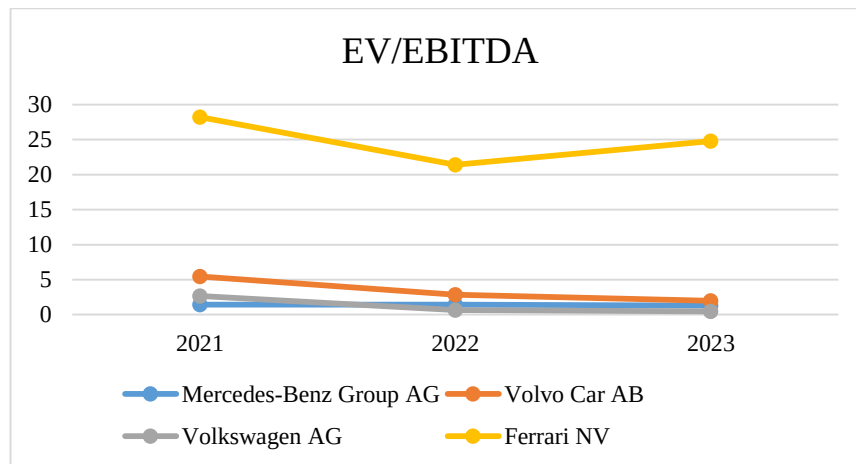

Рисунок 2.6 – Показники EV/EBITDA європейських автомобільних компаній протягом 2019-2023 років

Джерело: розроблено автором на основі Таблиці 2.7

Мультиплікатор показує необхідну кількість поточних грошових потоків, щоб окупити свою ринкову вартість. У всіх компаніях спостерігається тенденція до зниження показника EV/EBITDA у 2023 році порівняно до 2021. Це може свідчити про те, що інвестори стали більш вибагливими і готові платити менше за кожну гривню операційного прибутку цих компаній. Також на показник EV/EBITDA можуть вплинути інвестиції в електромобілі та інші нові технології, оскільки вони можуть вимагати значних капітальних витрат.

На основі визначених оцінок за динаміку по кожному з показників, ми визначили середньозважений бал компаній, та визначили їх рейтинг відповідно до середньозваженого балу порівняно з іншими підприємствами (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Рейтинг європейських автомобільних компаній відповідно до динаміки їх фінансових показників у 2023 році відносно 2019 (2021*) року

Компанія	ROA	ROE	NPM	P/E	FATR	EV to EBITDA*	Середньозважений бал	Рейтинг
Mercedes-Benz Group AG	1	1	1	4	3	1	1.83	1
Volvo Car AB	2	4	2	2	2	3	2.50	2
Volkswagen AG	4	3	4	3	1	4	3.17	3
Ferrari NV	3	2	3	1	4	2	2.50	2

Джерело: розроблено автором на основі Таблиць 2.2 – 2.7

Отже, ми проаналізували такі фінансові показники, як: рентабельність активів, рентабельність капіталу, маржу чистого прибутку, величину прибутку на акцію, коефіцієнт оборотності основних засобів та відношення вартості компанії до прибутку до вирахування витрат компаній Mercedes-Benz Group AG, Ferrari NV, Volkswagen AG та Volvo Car AB за період в п'ять років, з 2019 по 2023 роки. Ми обирали дані показники на основі того, що може цікавити потенційних інвесторів, а саме: ефективність управління активами керівництвом задля збільшення прибутку, та ефективність управління інвестиціями в основні засоби, модернізація яких є рушійною силою для сталого розвитку; очікувану прибутковість компанії; залежність компанії від боргового фінансування, яке потребує додаткових витрат у вигляді відсотків, та прибутковість компанії від безпосередньої реалізації товарів. На нашу думку, вибір саме цих коефіцієнтів покриває основні інтереси інвесторів.

Ми присвоїли компаніям бали, відповідно до того, як покращились/погіршилися їх досліджувані фінансові показники. Оцінювання саме динаміки, а не абсолютних значень дозволяє не враховувати особливості кожної компанії. Наприклад розмір компанії, ринки збуту, розгалуженість та масштаби виробництв та інші фактори, відіграють роль у її фінансових результатах, а в досліджуваних компаніях ці характеристики відрізняються. Якщо досліджуємо динаміку, то враховуємо лише те, наскільки ефективно компанія функціонує, в своїх

особливих умовах, котрі в більшій мірі є незмінними в досліджуваному періоді. Ми визначили середню оцінку з отриманих кожною компанією балів. Отримані результати є наступними: найкраща динаміка фінансових показників у компанії Mercedes-Benz Group AG, на другому місці компанії Volvo Car AB та Ferrari NV, третє місце - Volkswagen AG. Рейтинг компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB та Volkswagen AG є аналогічним до їх ESG рейтингів – 15.7, 18.7 та 22.4 відповідно. Оцінка Ferrari NV не відповідає її останньому, серед досліджуваних компаній, градації ESG рейтингу (23.5). Це може бути спричинено певними особливостями, наприклад, більше 80% виробництва зосереджено в Італії, також Ferrari, це компанія-представник Формули 1, прихильники гонки є окремою кастою споживачів. Але загальний результат – $\frac{3}{4}$ компаній (75%) у фінансових результатах відповідають ESG рейтингу.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ПЕРЕДУМОВИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ КОМПАНІЙ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Вплив ініціатив зі сталого розвитку на ESG рейтинг компаній

З кожним роком все більше компаній визначають для себе ESG стратегію. Для того щоб зробити глобальну ціль реальною, необхідно розробити кроки для поступового розвитку бізнесу в заданому напрямку. На основі виокремлених кроків, підприємство формує цілі, досягнення кожної з яких, в сукупності дозволить отримати необхідний результат. Успішне виконання як в загальному стратегії, так і окремих цілей, потребує додаткових витрат. Для того щоб максимізувати ефективність таких капіталовкладень, менеджмент ретельно підходить до прийняття кожного фінансово-інвестиційного рішення. Всі ініціативи в контексті ESG є інвестиціями, оскільки мають соціальний або економічний ефект.

За результатами огляду ESG ініціатив автомобільних компаній у розділі 2, ми виокремили ряд спільних цілей в кожному напрямку ESG. Так інвестиції компаній у екологічну сферу представлені такими цілями: створення вуглецево-нейтрального автомобільного парку по всьому ланцюжку створення, скорочення відходів та зменшення споживання води (Додаток Ж).

Компанії визначили строки для переходу на вуглецево-нейтральний автомобільний парк. Volkswagen AG планує завершити цей процес до 2050 року, Mercedes-Benz Group AG та Volvo Car AB на десять років раніше, а Ferrari NV поки не сформував такої стратегії, і поки має на меті лише зменшити викиди до 2030 року. Така тенденція відповідає градації ESG рейтингів даних компаній.

Додатковими цілями, що складають дану стратегію є забезпечення вуглецевої нейтральності ланцюга поставок, перехід на використання відновлювальних джерел енергії. Щодо першої цілі, то кожна з компаній визначила спосіб, за допомогою якого планує досягти стратегії, та успішно впроваджує його. Стосовно споживання енергії, то Mercedes-Benz Group AG та Ferrari NV всю енергію що використовують, отримують з відновлювальних джерел, Volvo Car AB – 71%, а Volkswagen AG лише 56%, хоча всі компанії зазначають що працюють над створенням власних відновлювальних електростанцій і використовувати лише їх в майбутньому, наразі прямого позитивного зв'язку між споживання відновлювальної електроенергії та ESG рейтингом компаній не спостерігається.

Також всі досліджувані компанії розробляють заходи для зменшення споживання води. Автомобільні підприємства працюють над скороченням відходів. Volvo Car AB збирає деталі з списаних автомобілей, будує центри відновлення акумуляторів та практикує вторинне використання пакувальних матеріалів. Ferrari NV практикує вторинне використання відходів та очищення шкідливих відходів перед їх скиданням у громадську каналізацію. Mercedes-Benz Group AG також працює над переробкою і вторинним використанням відходів, а Volkswagen AG наразі розробляє рішення для роботи за даним напрямком. Ми не спостерігаємо зв'язок між ESG рейтингом компаній та інтенсивністю їх діяльності щодо скорочення відходів.

Проаналізувавши соціальні ініціативи європейських автомобільних компаній, ми виокремили та визначили спільні цілі, в які інвестують підприємства: дотримання прав людини та забезпечення різноманітності та інклюзивності персоналу; збільшення частки жінок на керівних посадах; навчання персоналу та благодійність (Додаток Ж). Щодо першої цілі, то вона проявляється однаково в компаніях, через дотримання правил толерантності, терпимості та поваги до кожного з співробітників, що не дає можливості ідентифікувати зв'язок з ESG рейтингом.

Ціль стосовно жінок на керівних посадах має різну інтенсивність і термін для реалізації. На нашу думку, найнижчий цільовий показник має Ferrari NV, лише 18%

до 2027 року, хоча Volkswagen AG планує досягнути кращого результату за більш короткий період – 20% до 2025 року. Mercedes-Benz Group AG та Volvo Car AB ставлять ціль терміном до 2030 року, при чому Volvo Car AB планує мати показник на 4% вище – 34% порівняно до 30% Mercedes-Benz Group AG. З огляду на дане порівняння прослідковується зв'язок між інтенсивністю виконання цілі та групою ESG ризику компаній, але в середині груп, при порівнянні окремо Ferrari NV з Volkswagen AG та Mercedes-Benz Group AG з Volvo Car AB, відповідність ESG рейтингу відсутня.

Усі компанії інвестують у підвищення кваліфікації персоналу шляхом обов'язкових і добровільних тренінгів. Співробітники мають можливість проходити ті курси, які вважають необхідними. Оскільки ініціатива є досить схожа у компаніях та складна до вимірювання її ефективності, ми не будемо порівнювати компанії відповідно до їх ESG рейтингу.

Кожна з компаній направляє значні суми на благодійність. Такі ініціативи направлені як на загальну допомогу певним організаціям, так і на допомогу певним групам осіб, наприклад постраждалим внаслідок якихось техногенних катастроф, військових дій або стихійних лих. Порівнювати компанії щодо благодійної діяльності є недоречним, оскільки будь яка допомога важлива, незважаючи на яку потребу та в якому обсязі компанія її надала.

Наступні цілі компаній вже є індивідуальними. Так Ferrari NV у звіті про сталий розвиток розкриває багато переваг, які вона пропонує персоналу, серед яких: безкоштовні абонементи в тренажерні зали, дитячий літній денний табір для дітей співробітників, персоналізовані кредити, медичні огляди працівників та їх дітей, грошові виплати та безкоштовна можливість проїхатись на швидкісному авто власного виробництва з професійним пілотом за кермом. Компанія Mercedes-Benz Group AG зазначила, що для дітей працівників пропонуються місця в дитячих садках, а також, компанія у 2017 році уклала гарантію зайнятості для робітників, яка продовжує діяти до 2029 року, та забезпечує відсутність ризику втратити роботу через

проблеми бізнесу. Натомість Volkswagen AG та Volvo Car AB не акцентують достатньо уваги в Звітності про сталий розвиток щодо переваг, якими вони забезпечують своїх працівників.

Ще однією соціальною ініціативою компаній є забезпечення унікальної якості продукції, надаючи їй корисних особливостей. Наприклад Mercedes-Benz Group AG інвестує в інтерактивні платформи, що дають можливість за допомогою імітації процесу керування автомобілем подивитись переваги електромобільності перед купівлею авто. Також компанія вкладає кошти в підвищення безпеки транспортного засобу, через автоматизовані вбудовані в автомобіль системи попередження аварій. Volkswagen AG працює над реалізацією ідеї оренди автомобіля на будь який термін, а також над удосконаленням системи ручного керування, що дасть можливість керувати автомобілем людям з обмеженими можливостями. У звітах компаній Ferrari NV та Volvo Car AB ми не виокремили таких соціально-направлених інвестицій у покращення якості продукції.

Останніми, виділеними нами цілями для розвитку компаній є інвестиції в соціально-екологічні проєкти у компаній Mercedes-Benz Group AG, Volkswagen AG та Ferrari NV. Ferrari NV працює над створенням фотоелектричних систем на власних територіях, електроенергія з яких буде направлятись в найближчі міста. Mercedes-Benz Group AG направляє кошти на відновлення мангрових лісів. Volkswagen AG разом з Грецією працює над переведенням острова Астіпалея на електромобільність, забезпечуючи систему електротранспорту, облаштовуючи зарядні станції, та плануючи переведення електросистему острова на відновлювальну енергію.

Проаналізувавши індивідуальні цілі компаній, ми вважаємо що Mercedes-Benz Group AG найбільше інвестує в соціальні ініціативи, оскільки компанія робить внесок в кожний з визначених нами індивідуальних напрямків, тому ми визначаємо їй перше місце серед індивідуальних напрямків соціальних інвестицій. Такий результат підтверджує його найвищий, серед досліджуваних компаній, ESG рейтинг. Щодо трьох інших компаній, ми не спостерігаємо зв'язку між фінансово-інвестиційними

рішеннями компаній та їх ESG рейтингом. Наприклад Volvo Car AB не здійснює значних соціальних цілей для інвестування окрім ті що є спільними для компаній, тому ми визначаємо їй третє місце, хоча її рейтинг є кращим за Ferrari NV та Volkswagen AG. Останні, обидва підприємства, дотримуються дві з трьох індивідуальні цілі, оскільки ми не в праві визначати які є більш корисними для стейкхолдерів, ми вважаємо що обидві компанії посідають друге місце серед індивідуальних напрямків соціальних інвестицій.

Відповідно до проведеного нами аналізу Звітів про сталий розвиток автомобільних компаній на предмет соціальних ініціатив, ми спостерігаємо прямий позитивний зв'язок між ESG рейтингом Mercedes-Benz Group AG та його інвестиційними рішеннями в контексті сталого управління. Щодо трьох інших компаній, за результатами нашого аналізу зв'язок відсутній.

Дослідивши управлінські ініціативи європейських автомобільних компаній, ми помітили що вони також є схожими в усіх компаніях (Додаток Ж). Всі компанії у звітах про сталий розвиток зазначили що не терплять корупцію і хабарництво, тому детально контролюють дане питання, розробили відповідні політики, визначили покарання в разі виникнення випадків, ознайомлюють з ними працівників і проводять тренінги.

Також кожна з досліджуваних компаній наголошують на відповідальному ставленні до безпеки внутрішніх і зовнішніх даних, та переймаються питанням конфіденційності. Для цього вони вдосконалюють ІТ системи та покращують їх стійкість на випадок кібератак. З усіх чотирьох компаній тільки Ferrari NV зазначила про кіберінциденти що сталися протягом року, і оскільки один з них загрожував розголошенням вкрадених даних компанія виступила в ЗМІ з попередженням. Розголошення не відбулося, тому значного впливу на компанію не було. Це свідчить про готовність компаній протистояти викликам в разі потреби, якщо ризик все ж таки стався.

Всі компанії розробили та притримуються політик щодо етики та чесності у веденні бізнесу, і такі документи є доступними для всіх співробітників. І аби ознайомити всіх в обов'язковому порядку з даними політиками, підприємства проводять регулярні тренінги персоналу.

Ми хочемо виокремити Mercedes-Benz Group AG, як компанію яка має додаткову управлінську ініціативу – обов'язкову перевірку due diligence всіх нових торгових партнерів перед укладанням угод. Volvo Car має розроблений Кодекс поведінки для бізнес партнерів і проводить регулярну перевірку дотримання ними кодексу. Також, для забезпечення чесної конкуренції компанія для співробітників, що мають потребу взаємодіяти з конкурентами проводить індивідуальне навчання і надає дозвіл.

Всі зазначені складові управлінських ініціатив потребують витрат, але вони мають принести як соціальний ефект, у вигляді підвищення довіри до компанії та створення позитивного іміджу, так і економічний – через уникнення штрафів, витрат на судові справи, і втрати вартості компанії через шкоду репутації і падіння вартості акцій в результаті, якщо інциденти будуть виникати.

Відповідно до проведеного нами аналізу Звітів про сталий розвиток автомобільних компаній на предмет управлінських ініціатив, ми спостерігаємо прямий позитивний, але не інтенсивний зв'язок між ESG рейтингом компаній та їх інвестиційними рішеннями в контексті сталого управління. Оскільки компанії Mercedes-Benz Group AG та Volvo Car AB, котрі мають низький ESG ризик, окремо крім загальних управлінських ініціатив здійснюють додаткові практики, котрі допомагають у регулюванні відносин з контрагентами, забезпечуючи автомобільним компаніям додаткову впевненість і гарантію щодо торгових партнерів.

Відповідно до отриманих результатів можна побачити, що кожна компанія самостійно визначає строки для своїх стратегій та обсяги виконання з огляду на своє становище на ринку, доступний обсяг ресурсів для інвестування, та оптимальний план впровадження інноваційних рішень без шкоди власній прибутковості. Але причиною

того, що стратегії компаній в цілому повторюють одна одну, є зовнішні фактори, а саме – регулювання.

Глобальні ESG стратегії компаній спираються на загальні та галузеві законодавчі вимоги. Нормативні стандарти визначають правила для коректного співіснування бізнеса з навколишнім світом, що проявляються через екологічні, соціальні та управлінські цілі підприємств. Досягнення таких цілей, принаймні дозволить уникати підприємству негативних наслідків. Як приклад таких правил та вимог, ми розглянули в кожному з ESG аспектів по одному з європейських нормативних документів, які обов’язково є, або стануть частиною стратегії сталого розвитку в компанії (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Обов’язкові до виконання європейські нормативні документи, що стають основою для ESG стратегій компаній

	Нормативний документ	Ключовий аспект регулювання	Наслідки недотримання
E	Загальна декларація прав людини ООН	Рівність прав людей без огляду на їх расу, стать, релігійні переконання та інше.	У разі подання в суд на компанію вона зазнає фінансові витрати і шкоду репутації під час розгляду справи. Якщо суд задовольнить позов, компанія може понести компенсаційні грошові втрати, судові заборони що вимагатимуть дій для виправлення ситуації в компанії, і навіть бути притягненою до кримінальної відповідальності.
S	Європейським кліматичним законом (Regulation (EU) 2021/1119)	Усі сектори економіки, (в т. ч. енергетика, промисловість, транспорт, опалення будівлі, сільське господарство, відходи та землекористування, лісове господарство – мають відігравати певну роль у досягненні кліматичної нейтральності в Союзі до 2050 р.	Сам документ не містить прямих санкцій за невиконання, але він передбачає процес моніторингу, оцінки та механізми примусу, щоб забезпечити дотримання встановлених зобов’язань. Недотримання зобов’язань може стати підставою для порушення справи про невиконання зобов’язань згідно з Договором про функціонування Європейського Союзу (TFEU). Тоді Європейська комісія може звернутися до Суду ЄС, в результаті ого будуть визначені штрафи.
G	Директива про боротьбу з шахрайством у фінансових інтересах Союзу за допомогою кримінального права (Директива ЄС 2017/1371)	Правила щодо визначення кримінальних злочинів і санкцій щодо боротьби з шахрайством, корупцією та іншою незаконною діяльністю, яка зачіпає фінансові інтереси ЄС.	До компаній можуть бути застосовані санкції у вигляді штрафів, виключення з державних пільг або допомоги, тимчасове або постійне позбавлення права на державні закупівлі чи субсидії, судовий розпуск та інші заходи, спрямовані на запобігання порушенням у майбутньому.

Джерело: розроблено автором на основі [46, 47, 48, 49].

У випадку соціальних та управлінських загальнообов'язкових норм, вони здебільшого є звичайними правилами заснованими на моралі, етиці та доброчесності. Але складність полягає в необхідності їх дотримання усіма працівниками підприємства. Оскільки кожен є індивідуальним, з власною життєвою історією та досвідом, не можна виключити випадки порушення ним цих норм, можливо через звичайне нерозуміння впливу своїх дій на інших. Тому, керівництво компанії має вживати заходи аби не допустити виникнення таких порушень. Це може передбачати розроблення Кодексів або Політик щодо кожного з аспектів, моніторинг доведення їх до співробітників та контроль дотримання правил останніми.

Екологічні загальнообов'язкові норми є дещо складнішими і вимагають більше часу задля їх досягнення. Всі досліджувані компанії ставили для певних екологічних цілей часові рамки від п'яти років. Так, вимогу щодо вуглецевої нейтральності, згадану вище, аналізові компанії не планували досягнути за три роки. Оскільки, по-перше це інвестиції котрі вимагають суттєвих коштів, по-друге, досить швидко змінити всі бізнес процеси, які компанія вибудовувала та оптимізовувала десятками років неможливо. Такі цілі потребують сумлінного та якісного аналізу керівництвом, інакше виникає загроза зазнати збитків, втратити фінансову стійкість та можливість погашати боргові зобов'язання та в результаті збанкрутувати.

Саме тому, наприклад, Європейський кліматичний закон передбачив термін майже в тридцять років для його реалізації, що дозволяє бізнесу детально розрахувати стратегію та поетапно її впроваджувати. Складність досягнення даної стратегії для виробничих підприємств в тому, що на кінцевий продукт впливає не тільки їх діяльність, а й результат функціонування всіх учасників ланцюга створення вартості цього продукту. Тобто, замало забезпечити дотримання нормативних вимог безпосередньо компанією. Першочергово потрібно довести до відома всіх постачальників визначену стратегію. Далі для тих, котрі приймають нові умови, необхідно розробити план впровадження змін, визначити терміни для вимірювання результатів та забезпечити процес ефективного обміну даними, моніторингу та

контролю. В разі якщо постачальники відмовляються від дотримання необхідних вимог, то потрібно залишити їм час на аналіз і прийняття остаточного рішення, і попередити про потенційне припинення співробітництва. Але аналізуючи світові тенденції сталого розвитку, ми вважаємо другий варіант подій досить рідким явищем. Дослідивши у розділі 2 декілька компаній, ми розуміємо що всі представники автомобільної галузі використовують алюміній. І в разі відмови від співпраці з однією з автомобільних компаній, через небажання працювати над зменшенням викидів CO₂, постачальник не зможе запропонувати свою продукцію іншій в даному секторі, оскільки всі автомобільні компанії мають створювати вуглецево-нейтральні машини з 2050 року, і такий постачальник буде заважати їм у досягненні цієї стратегії. Також, співпрацюючи з великими підприємствами довгий період, постачальник розраховує, що певну частку його доходу покриває контракт з такою компанією, і прийняти рішення про відмову співпраці він втратить цю частку, а пошук нового контрагента для покриття втраченої частини доходу не є швидким процесом.

Проаналізувавши стратегії сталого розвитку компаній автомобільної галузі, ми визначили ряд ідентичних цілей, у досягнення яких компанія інвестує значні кошти. Такі цілі є основою більшої частини стратегії, і спостерігаються в усіх трьох напрямках – екологічному, соціальному та управлінському. Ми дійшли висновку, що основою для цих цілей виступають законодавчі норми, мінімальні вимоги яких компанія має задовольняти. Це означає, що на фінансово-інвестиційні рішення компанії більший вплив має не її ESG рейтинг, а галузеве регулювання, без дотримання якого компанія не зможе успішно функціонувати. Оскільки правила, визначені такими нормами, є достатньо глобальними, компанія має вибудовувати план дій і поступово реалізовувати його шляхом інвестицій.

3.2. Роль держави та регуляторів. Зростання уваги до ESG у сучасному становищі України

При оцінці рівня відповідності компанії нормативним вимогам, має бути забезпечений процес її звітування щодо нефінансових показників діяльності, з ефективним моніторингом правильності такого звітування. На нашу думку, це має стати однією з пріоритетніших цілей аспекту сталого розвитку на законодавчому рівні. Хоча українські реалії достатньо відрізняються від становища наших іноземних партнерів, вони можуть виступати прикладом щодо впровадження політик керування сталими інвестиціями. У своєму дослідженні Воронцова А.С., Агафонова Є.О., Білан С.А [50, с. 92] проводять узагальнення регулювання ESG інвестицій, використовуючи звіт агентства ESG рейтингів MSCI [51, с. 20]. Автори згадують нормативні акти та регуляторів Європейського Союзу, США, Великої Британії, Канади, Австралії, Китаю, Японії та інших країн Азії та Південної Америки. На нашу думку, через те, що українська євроінтеграція є затягнутим, але актуальним процесом останніх років, і скоріш за все буде вирішена в найближчому майбутньому, Україні необхідно зосередитись саме на європейському досвіді нормативного регулювання відповідального інвестування. Ми пропонуємо ознайомитись з ключовими нормативно-правовими документами, що регулюють складання європейськими компаніями ESG звітності (Додаток 3).

Одним із перших кроків переходу Україна на шлях ESG розвитку стало створення у 1993 році Національної комісії зі сталого розвитку України, яка проіснувала до 2003 року, після чого замість неї було створено Національну комісію зі сталого розвитку при Президентові України. У 2009 році було створено Національну раду зі сталого розвитку України. Після, у 2012 році набрав чинності один з найважливіших документів для України у сфері сталого розвитку - проєкт Концепції переходу України до сталого розвитку [52, с. 71].

Протягом останніх п'яти років, серед законодавчих постанов все частіше з'являються такі, що націлені на сприяння поширенню практик ESG звітування.

Наприклад, у *Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року* від 1 липня 2020, серед Плану заходів зазначено наступні: популяризувати підготовку

нефінансової звітності відповідно до Стандартів Глобальної ініціативи зі звітності та ESG критеріїв, та аналізувати стан доступності інформації, яку підприємства розміщують на своїх сайтах [53].

Оскільки на той момент ще не почалось повномасштабне вторгнення в Україну, яке змістило фокус уваги на інші пріоритетні напрямки розвитку нашої країни, то казати про те, наскільки виконання заходів даної Концепції відбувається останніми роками. Але насправді, не зважаючи на військові і політичні фактори, орієнтир на сталий розвиток залишається важливою ціллю для нашої держави, про що свідчать прийняті протягом останнього року нормативні документи.

Міністерство фінансів України оприлюднюючи Результати річного моніторингу проекту по «Впровадження практики ЄС з бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту в Україні» за 2023 рік зазначили, що в доповнення до даного проєкту створено Проєкт дорожньої карти з питань впровадження положень Директиви (ЄС) № 2022/2464 про звітність зі сталого розвитку [54].

Директива (ЄС) 2022/2464 та Директива 2013/34/ЄС вимагають від великих, малих та середніх підприємств включати в окремий розділ свого звіту про управління інформацію, щодо того, як проблеми сталого розвитку впливають на діяльність, ефективність і становище компаній, та інформацію, щодо впливу бізнесу на фактори сталого розвитку. Розкриття даної інформації має відбуватись відповідно до визначених змісту і структури, які затвердженні Європейськими стандартами звітності із сталого розвитку (ESRS), прийнятими Делегованим Регламентом Європейської Комісії (ЄС) 2023/2772 від 31 липня 2023 р [55].

18 жовтня 2024 року було схвалено *Стратегію запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку*. Однією з основних причин, що спонукали до створення даної Стратегії є набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС при одночасній невідповідності українського законодавства вимогам європейського. Натомість Україною взяте зобов'язання забезпечення високого рівня охорони навколишнього середовища та праці шляхом вдосконалення законодавства, що зафіксоване статтею 290 в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої. Але наразі в Україні не запроваджено відповідні акти законодавства ЄС, що стосуються звітування зі сталого розвитку, що перешкоджає виконанню зобов'язань України та набуття повноправного членства в ЄС [56].

Базою для створення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку стали ряд вітчизняних та іноземних нормативних документів (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Нормативні документи, що стали основою Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку

	<i>Вітчизняне законодавство</i>		<i>Іноземне законодавство</i>
1	Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”;	1	Підсумковий документ Саміту ООН із сталого розвитку, проведеного в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку, “Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року”;
2	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”;	2	Директива (ЄС) 2022/2464;
3	Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”;	3	Делегований Регламент Комісії (ЄС) 2023/2772, що доповнює Директиву 2013/34/ЄС Європейського Парламенту і Ради щодо стандартів звітності із сталого розвитку;
4	постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419 “Про затвердження Порядку подання фінансової звітності” (Офіційний вісник України, 2000 р., № 9, ст. 344);	4	Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств;
5	наказ Мінфіну від 7 грудня 2018 р. № 982 “Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління”.	5	Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 р. про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС;
		6	Регламент (ЄС) 537/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 р. про конкретні вимоги стосовно обов'язкового аудиту суспільно значимих суб'єктів господарювання, який припиняє дію Рішення Європейської Комісії 2005/909/ЄС;

Джерело: складено автором на основі [55].

Перша ключова ціль даної Стратегії – це ввести складення, подання та висвітлення звітності зі сталого розвитку в Україні, відповідно до Європейських стандартів (далі – ESRS, European Sustainability Reporting Standards). Досягнення даної цілі забезпечується виконанням наступних завдань:

1. Впровадження законодавчої бази щодо складення, подання та висвітлення компаніями ESG звітності.
2. Створення єдиного електронний формат звітності зі сталого розвитку.
3. Застосування компаніями ESRS.
4. Забезпечення можливості доступу органам влади до даної звітності підприємств.

Другою стратегічною ціллю є запровадити проведення аудиту ESG звітності компаній, та забезпечити інструменти контролю за аудиторськими послугами. Ключові завдання що забезпечать досягнення даної цілі, пов'язані з нормативно-правовим регулюванням. Мають бути розроблені вимоги контролю за звітністю зі сталого розвитку, для використання аудиторами під час їхніх процедур, та вимоги контролю за підготовкою фахівців, котрі будуть залучені до аудиту ESG звітності, та їх кваліфікацією.

Директива (ЄС) 2022/2464 зазначає обов'язковість подання звітності зі сталого розвитку, і визначає період для кожного виду підприємств, починаючи з якого вони мають запровадити звітування (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Початок обов'язкового подання звітності зі сталого розвитку європейськими компаніями

<i>Черговість</i>	<i>Часовий критерій</i>	<i>Вид підприємства</i>
1	з 1 січня 2024 р.	компанії, на які поширюється дія Директиви про нефінансову звітність 2014/95/ЄС
2	з 1 січня 2025 р.	великі підприємства
3	з 1 січня 2026 р.	малі та середні підприємства
4	з 1 січня 2028 р.	підприємств за межами ЄС, які мають філії/дочірні підприємства

Джерело: складено автором на основі [55]

В Стратегії зазначено, що В Україні наразі присутня практика добровільного звітування щодо сталого розвитку, але вона характерна для великих компаній, та таких, що входять до складу міжнародних груп підприємств [55].

Розуміючи, що малі та середні підприємства в більшій мірі не практикують звітування зі сталого розвитку, що скоріш за все говорить про недостатню їх залученість до ESG тенденцій (оскільки, як ми зазначали в Розділі 1, розповідати про свої дії в контексті ESG, означає покращити імідж, то вірогідність того, що компанія дотримується стратегії сталого розвитку і при цьому не бажає розповідати про свої досягнення, є низькою), є необхідність допомогти їм побачити переваги сталого розвитку. Але через те, що ESG діяльність передбачає витрати, то потрібно стимулювати бізнес та допомагати йому на ранніх етапах.

З огляду на вище-зазначене, ще одним досягненням 2024 року можна вважати схвалення *Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього бізнесу (далі – МСБ) на період до 2027 року* та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках, від 30 серпня 2024. Стратегія має чотири основні цілі, дві з яких прямо стосуються ESG аспектів.

Сформована операційна ціль 2.3 в стратегії має назву Стимулювання “зеленого переходу”, і найбільше стосується екологічної складової ESG. Її очікуваними результатами є заохочення МСБ до практик сталого управління, підвищення їх екологічної відповідальності, та фінансова допомога для заходів щодо енергоефективності та циркулярної економіки [57]. Останнє означає економічну модель з ідеєю повторного використання матеріалів, безвідходного виробництва, зменшення використання природних ресурсів, створення нових робочих місць та зниження негативного впливу на довкілля [58, с. 11].

Основними завданнями, які визначені необхідними для реалізації та досягнення даної цілі:

1. Розроблення онлайн-інструменту, що забезпечить можливість МСБ самостійно проводити оцінку їх екологічного впливу, базуючись на міжнародних та національних стандартах і методиках визначення коефіцієнтів викидів.

2. Створення можливості використання МСБ пільгового кредитування, за умови їх відповідності критеріям Зеленої таксономії ЄС, за проєктами щодо генерації або зберігання енергії, вироблення якої має низький рівень вуглецевих викидів.

3. Запровадження стандартів звітності зі сталого розвитку.

4. Проведення інформаційно-просвітницьких семінарів та навчальних програм для представників МСБ, щодо впровадження “зеленого переходу” та циркулярної економічної моделі, а також імплементації міжнародного досвіду країн членів ЄС.

5. Створення програми проведення професійних енергоаудитів.

Очікуваними кількісними змінами за реалізації, є збільшення частки перероблених відходів у загальному обсязі до 15% до 2027 року, порівняно з 6% у 2020 та частки; зменшення викидів парникових газів на 65% до 2030 року у порівнянні з 1990 роком; зростання частки відновлюваних джерел енергії не менше ніж на 27% та забезпечення кінцевого споживання енергії в обсязі 42.2 мільйонів тонн нафтового еквіваленту [57].

Операційні цілі 3.1 та 3.2 стосуються соціальної складової ESG. Ціль 3.1 направлена на розвиток та залучення людського капіталу та розповсюдження підприємницької культури. Основними завданнями для її успішної реалізації є:

1. Розвиток системи дуальної освіти для професійних закладів освіти з залученням МСБ.

2. Сприяння співпраці між закладами професійної освіти та МСБ з питання коригування освітніх програм враховуючи потреби ринку праці та безпосередньо самих компаній МСБ.

3. Створення програми залучення до підприємницької екосистеми спеціалістів, яких бракує, та надання їм фінансової підтримки.

4. Забезпечення доступу суб'єктів МСБ до програм із підготовки підприємців та їх працівників за напрямками розширення та масштабування.

5. Надання субсидій за умови співфінансування працівників і керівників МСБ для навчання задля покращення галузевої конкурентоспроможності.

Результати, на які можна очікувати при успішному впровадженні заходів даної цілі, це зміни відсоткових показників до 2027 року щодо безробіття – 11% (18.3% у 2023 році), частки МСБ котрі мають нестачу людського капіталу – 20% (34 у 2023 році), кількості підприємців та робітників що завершили додаткове навчання за співфінансуванням держави - 1,7 млн. осіб. І загальне зростання рівня компетенцій працівників МСБ з підтримкою інклюзивності та різноманітності серед робочої сили.

Останнє безпосередньо пов'язане з наступною операційною ціллю 3.2, що має назву «Відповідальне та інклюзивне підприємництво». Вона характеризується такими завданнями:

1. Підтримка МСБ з питань оформлення трудових відносин, забезпечення здорових і безпечних умов праці.

2. Забезпечення ресурсної можливості МСБ задля створення безбар'єрного простору та навчання персоналу взаємодії з особами з інвалідністю.

3. Підтримка соціального та сімейного підприємництва за допомогою законодавчого регулювання.

4. Розроблення інструментів самооцінки МСБ щодо відповідального ведення бізнесу.

Ключовими очікуваними результатами від виконання даної цілі є покращення підприємницьких структур, законодавче визначення поняття та статусу сімейних та соціальних підприємств задля створення нових робочих місць та підвищення добробуту суспільства [57].

Отже Україна впевнено йде до європейських стандартів сталого розвитку, не тільки розвиваючи ESG ініціативи, але й визначаючи основи моніторингу за ними. Наразі зарано робити висновки про ефективність та результативність українських

стратегій щодо поширення ESG та ефективності його звітування. Але як показує європейський досвід, прийнятий нормативно-законодавчий документ стане основою для того щоб компанія визначила стратегію сталого розвитку та почала розробляти цілі задля її досягнення. В такому випадку Звіт про сталий розвиток стане обов'язковою частиною її звітності, що забезпечить можливість стейкхолдерам розуміти наскільки компанія дотримується визначеної стратегії.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичну оцінку значення ESG-рейтингу компаній у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень, що дає змогу зробити такі висновки і пропозиції:

1. Визначено, що ESG стратегія компанії – це підхід до ведення бізнесу, в основу якого покладено прийняття керівництвом рішень націлених на дотримання компанією екологічних, соціальних та управлінських принципів. Вони характеризуються через заходи для зменшення впливу підприємства на довкілля, забезпечення інтересів стейкхолдерів та покращення якості управління компанією.

2. Досліджено, що імплементація ESG принципів у діяльності бізнесу стає вагомим фактором змін у його фінансових показниках та характеристиках. Дотримання цінностей сталого розвитку позитивно впливає на репутаційну і фінансову стабільність компанії, одночасно виступає превентивним заходом, зменшуючи вірогідність та інтенсивність впливу зовнішніх ризиків на підприємство та запобігаючи їх виникненню. Але впровадження ESG стратегії не виступає гарантією отримання бізнесом фінансових переваг. Через індивідуальні та секторальні особливості компанії, її поточний фінансовий стан, ефективність управління, — впровадження практик сталого розвитку, не зможе забезпечити підприємству безперечні фінансові та економічні показники.

3. Визначено, що підхід агентств котрі займаються оцінюванням компаній, визначенням і складанням ESG рейтингів є однаковим. Першим етапом є анкетування підприємств за допомогою галузевого або індивідуального набору питань, відповіді на які мають підтверджуватись документально. Другим етапом є пошук агентством матеріалів щодо кожного бізнесу у загальнодоступних джерелах інформації. Далі агентство аналізує та оцінює кожну компанію щодо того, як вона протидіє ESG ризикам та використовує можливості. За результатами оцінювання формується ESG

рейтинг.

4. Узагальнено фінансово-інвестиційні рішення європейських автомобільних компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV через їх ESG ініціативи. Керівництво кожної з компаній приділяє значну увагу екологічним, соціальним та управлінським активностям. В розрізі екологічних ініціатив компанії дотримуються стратегії зменшення вуглецевого сліду продукції по всьому ланцюгу створення вартості, переходу на відновлювальні джерела енергії і мінімізації відходів. Соціальні ініціативи представлені заходами націленими на навчання та розвиток персоналу, забезпеченням гідних умов праці, соціальними проектами та благодійністю. Управлінські ініціативи зосереджені на збереженні конфіденційності даних, боротьбі з корупцією, дотриманні етичних норм та взаємодії з інвесторами.

5. Визначено «зелені» облігації та «зелені» кредити, як інструменти для залучення цільових інвестицій підприємствами, а саме – на екологічні проекти, у випадку дотримання європейськими автомобільними компаніями стратегії досягнення нульових викидів вуглецю.

6. Досліджено фінансові показники європейських автомобільних компаній Mercedes-Benz Group AG, Volvo Car AB, Volkswagen AG та Ferrari NV, а саме рентабельність активів, рентабельність капіталу, маржу чистого прибутку, величину прибутку на акцію, коефіцієнт оборотності основних засобів та відношення вартості компанії до її прибутку до вирахування витрат, та визначено компанії котрі продемонстрували найкращі зміни цих показників в динаміці:

1) У Mercedes-Benz Group AG рентабельність активів зросла майже у вісім разів в період з 2019 по 2023 роки, а рентабельність капіталу майже в чотири рази за період з 2019 по 2023 роки, що свідчить про більшу віддачу від інвестицій ніж у конкурентів. Тобто компанія краще організовує виробничі процеси та оптимізовує управління фінансовими ресурсами.

2) Збільшення коефіцієнту маржи чистого прибутку у Mercedes-Benz Group

AG за п'ять років відбулося майже в сім разів, що свідчить про покращення конкурентоспроможності, ефективності та зростання прибутковості.

3) У всіх компанія спостерігається негативна тенденція у зниженні показника відношення вартості компанії до прибутку до вирахування витрат. Зниження у Mercedes-Benz Group AG відбулось на 11%, а Volkswagen AG більш ніж на 80%.

4) Ferrari NV є єдиною, з досліджуваних компаній, значення прибутку на акцію якої зросло за досліджувані роки, тобто інвестори очікують зростання доходу підприємства.

5) Найбільше зростання оборотності за п'ять років спостерігається у Volkswagen AG та Volvo Car AB, майже на 25%, що свідчить про те що компанія більш ефективно використовує основні засоби, ніж її конкуренти.

7. Проведено порівняння ESG рейтингів компаній та їх фінансово-інвестиційних рішень та визначено однакові за сутністю, але різних за методами та терміном реалізації ESG цілі. Проаналізовано інтенсивність реалізації цих цілей порівняно з ESG рейтингами компаній. Зроблено висновок що з фінансово-інвестиційними рішеннями компанії більший зв'язок має галузеве регулювання ніж її ESG рейтинг.

8. Подальшим інструментом, що зробить необхідним впровадження ESG стратегій кожною українською компанією, визначено звітність про сталий розвиток. Він підсумує ефективність заходів компаній в контексті сталого розвитку. На основі останніх нормативних документів прийнятих в Україні зроблено висновок про націленість державної влади на шлях ESG звітування, в контексті чого має бути вирішенні наступні питання: імплементація ESG практик в діяльність всіх суб'єктів господарювання, забезпечення процесу подання та моніторингу звітності про сталий розвиток, запровадження процесу перевірки ESG звітності спеціалістами відповідної класифікації та визначенні штрафні заходи в разі недотримання компаніями стандартів сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aydogmus M., Gulay G., Ergun K. Impact of ESG performance on firm value and profitability. *Borsa Istanbul Review*. 2022. № 22. P. 119-127. URL: <https://www.scribd.com/document/653551382/Impact-of-ESG-Performance-on-Firm-Value-and-Profitability>. (accessed: 06.10.2024).
2. Тивончук О. ESG рейтинги компаній – сутність та особливості формування. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6 (67). С.104-113. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/34203/2/TNTUSJ_2020v6n67_Tyvonchuk_O-Esg_company_ratings-104-113.pdf. (дата звернення: 07.10.2024).
3. Нотевський Є., Востряков О.В. Роль ESG-концепції у досягненні цілей сталого розвитку економіки. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/584fe7b4-ad97-4c1a-91de-4aa90bfc8933/content>. (дата звернення: 06.10.2024).
4. Does a company's ESG score have a measurable impact on its market value?: *Deloitte*. 2022. 8 p. URL: <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-zone2/ch/en/docs/services/financial-advisory/2024/deloitte-ch-company-ESG-score-impact-on-market-value.pdf>. (accessed: 10.10.2024).
5. Затонацький Д. А., Черняк Є. О. ESG-інвестування у критичну інфраструктуру в період повоєнного відновлення України: наукові праці НДФІ. *Фінансово-економічне регулювання*. 2023. № 2 (103). С. 66-83. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2023367>. (дата звернення: 10.10.2024).
6. ESG та фінтех: навіщо компаніям враховувати стратегію сталого розвитку: *FinTech Insider*. 2023. URL: <https://fintechinsider.com.ua/esg-ta-finteh-navishho-kompaniyam-vrahovuvaty-strategiyu-stalogo-rozvytku/>. (accessed: 12.10.2024).
7. Матос П., ESG-принципи та відповідальне інституційне інвестування у світі:

Критичний огляд досліджень /пер. з англ. Муріна Г., Тетерук О./, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 88 с. URL: https://ua.cfaukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/P.Matos_ESG-PRYNTSYPY_ebook.pdf. (дата звернення: 12.10.2024).

8. Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. Актуальні аспекти сталого розвитку бізнесу за ESG стандартами в Україні. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія “Проблеми економіки та управління. 2022. № 2 (10). С. 32-40. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/oct/28842/vse-34-42.pdf>. (дата звернення: 13.10.2024).

9. Баськов О. Сталый розвиток та ESG — це не панацея від невдачі, це гра на перспективу, це нові правила гри, за яких буде існувати бізнес у сталому майбутньому, у якому хоче жити кожний з нас. *Практика МСФЗ*. 2022. № 2. 8 с. URL: <https://ibuhgalter.net/material/1276/25653>. (дата звернення: 12.10.2024).

10. Макаренко І. О. Інкорпорація ESG-критеріїв у діяльність компаній у контексті їх інвестиційного скринінгу. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2 (104). С. 86-93. URL: https://www.researchgate.net/publication/372927828_Inkorporacia_ESG-kriteriiv_u_dialnist_kompanij_u_konteksti_ih_investicijnogo_skriningu. (дата звернення: 11.10.2024).

11. Whelan T., Atz U., Holt T. V., Clark C. ESG and financial performance: Uncovering the Relationship by Aggregating Evidence from 1,000 Plus Studies Published between 2015–2020: ESG and Financial Performance. New York: NYU Stern, 2021. 19 p. URL: https://www.stern.nyu.edu/sites/default/files/assets/documents/NYU-RAM_ESG-Paper_2021%20Rev_0.pdf. (accessed: 14.10.2024).

12. Friede G., Busch T., Bassen A. ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2015. Vol. 5, № 4. P. 210–233. URL: <https://www.sci-hub.se/10.1080/20430795.2015.1118917>. (accessed: 14.10.2024).

13. Clark G. L., Feiner A., Viehs M. From the Stockholder to the Stakeholder: How Sustainability Can Drive Financial Outperformance: University of Oxford: Arabesque Partners. 2015. 66 p. URL:

https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID2574360_code1448551.pdf?abstractid=2508281&mirid=1&type=2. (accessed: 12.10.2024).

14. Grewatsch S., Kleindienst I. When Does It Pay to be Good? Moderators and Mediators in the Corporate Sustainability–Corporate Financial Performance Relationship: A Critical Review. *Journal of Business Ethics*. 2017. Volume 145. P. 383–416. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-015-2852-5>. (accessed: 08.10.2024).

15. Коновальченко А. Рейтинг сталого розвитку українського бізнесу-2021: Korrespondent.net. URL: <https://esg-rating-2021.korrespondent.net/ukr.html>. (дата звернення: 13.10.2024)

16. GRI Standards 2021. Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>. (accessed: 11.10.2024).

17. Побережець О.О., Корнилюк А.В. Фінансові переваги впровадження ESG стратегії в діяльність компаній. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами*. 2024. С. 122-124.

18. Rate the Raters 2023: ESG Ratings at a Crossroads: *The World Business Council for Sustainable Development (WBCSD)*. 2023. URL: <https://www.wbcsd.org/news/raters-2023-esg-ratings-crossroads/>. (accessed: 15.10.2024).

19. ESG Ratings at a Crossroads: Rate the Raters 2023. *The Sustainability Institute ERM*. 2023. № 22. 56 p. URL: <https://www.sustainability.com/globalassets/sustainability.com/thinking/pdfs/2023/rate-the-raters-report-april-2023.pdf>. (accessed: 15.10.2024).

20. ESG score calculation: How to find your company's rating (Part 1): Finance & investing: trellis. 2024. URL: <https://trellis.net/article/esg-score-calculation-how-find-your-companys-rating-part-1/>. (accessed: 15.10.2024).

21. Overview of Sustainalytics' ESG Risk Ratings: SUSTAINALYTICS a Morningstar company. 2020. URL: <https://connect.sustainalytics.com/hubfs/SFS/Sustainalytics%20ESG%20Risk%20Ratings%20Issuer%20Backgrounder.pdf>. (accessed: 17.10.2024).

22. Sustainalytics ESG Risk Rating: A Guide for Responsible Investing: Investors: Knowesg. 2023. URL: <https://www.knowesg.com/investors/sustainalytics-esg-risk-rating-a-guide-for-responsible-investing>. (accessed: 17.10.2024).

23. Who we are: CDP. 2024. URL: <https://www.cdp.net/en/info/about-us>. (accessed: 15.10.2024).

24. CDP-WWF Temperature Scoring Methodology. A temperature scoring method for targets, corporates, and portfolios. *CDP Worldwide and WWF International*. 2024. Version 1.5. 77 p. URL: <https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/cdp-wwf-temperature-scoring-methodology-for-public-consultation---may-2024.pdf>. (accessed: 16.10.2024).

25. Understanding CDP scores and their importance: Energise. 2024. URL: <https://www.energise.com/understanding-cdp-scores-their-importance/>. (accessed: 18.10.2024).

26. ESG Ratings Methodology: MSCI ESG research LLC. *MSCI*. 2024. 50 p. URL: <https://www.msci.com/documents/1296102/34424357/MSCI+ESG+Ratings+Methodology.pdf>. (accessed: 19.10.2024).

27. S&P Global ESG Scores Methodology. *S&P Global Sustainable 1*. 2024. 35 p. URL: https://portal.s1.spglobal.com/survey/documents/spglobal_esg_scores_methodology.pdf. (accessed: 16.10.2024).

28. ESG corporate rating: Methodology & research process. *ISS ESG*. 2024. URL: <https://www.issgovernance.com/file/publications/methodology/Corporate-Rating-Methodology.pdf>. (accessed: 17.10.2024).

29. ESG corporate rating. *Methodology & research process: ISS ESG*. 2023. Version 1.0. 49 p. URL: <https://www.issgovernance.com/file/products/iss-esg-corporate-rating->

[methodology.pdf](#). (accessed: 17.10.2024).

30. EcoVadis CSR Rating Methodology: Overview & Principles. *EcoVadis*. 2016. Version 2.0. 15 p. URL: https://theme.zdassets.com/theme_assets/143203/d135d5e09447424a01d01f8c84411972f146dc1d.pdf. (accessed: 19.10.2024).

31. Unpacking Ecovadis: The Essential Guide to Measuring ESG Performance in Business Operations. *Oren*. 12 p. URL: https://assets-global.website-files.com/655325772666398cd73a60ad/655eecb1f5b9dd769076a1f_1686807735522Ecovadis%20.pdf. (accessed: 17.10.2024).

32. The Ecovadis Methodology: A Comprehensive Guide: PQSmitra. 2023. URL: <https://www.pqsmitra.com/the-ecovadis-methodology-a-comprehensive-guide/>. (accessed: 17.10.2024).

33. ESG ratings: How to best prepare for an EcoVadis assessment?: Flagship. 2023. URL: <https://flagshipimpact.com/tpost/ko2st950s1-esg-ratings-how-to-best-prepare-for-an-e>. (accessed: 18.10.2024).

34. Company ESG Risk Ratings: Sustainalytics. 2024. URL: <https://www.sustainalytics.com/esg-ratings>. (accessed: 23.10.2024).

35. Group Sustainability Report 2023: Volkswagen Group. 2024. URL: <https://www.volkswagen-group.com/en/publications/more/group-sustainability-report-2023-2674> (accessed: 25.10.2024).

36. Armstrong M. Most Important Factors When Buying a Car: Statista. 2022. URL: <https://www.statista.com/chart/13075/most-important-factors-when-buying-a-car/>. (accessed: 25.10.2024).

37. Sustainability Report 2023: Mercedes-Benz Group. 2024. 258 p. URL: <https://group.mercedes-benz.com/documents/sustainability/reports/mercedes-benz-sustainability-report-2023.pdf>. (accessed: 30.10.2024).

38. Volvo Cars Annual and Sustainability Report 2023. URL: [Volvo Cars Annual and Sustainability Report 2023](#). (дата звернення: 06.11.2024).

39. Ferrari N.V. 2023 annual report and form 20-F. URL: [Ferrari-2023-annual-report-april-17-2024.pdf](#). (дата звернення: 03.11.2024).

40. Supriyadi T., Terbuka U. Effect of return on assets (ROA), return on equity (ROE), and net profit margin (NPM) on the company's value in manufacturing companies listed on the exchange indonesia securities year 2016-2019. *International Journal of Economics, Business and Management Research*. 2021. Vol. 5. No.04. P. 219-228. URL: https://ijebmr.com/uploads/pdf/archivepdf/2021/IJEBMR_736.pdf. (accessed: 10.11.2024).

41. Sukmawati F., Garsela I. The Effect of Return on Assets and Return on Equity to the Stock Price: 1st Global Conference on Business, Management and Entrepreneurship (GCBME-16). *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2016. Volume 15. P. 53-57. URL: <https://www.atlantis-press.com/article/25865881.pdf>. (accessed: 10.11.2024).

42. Stock market and financial news: Marketscreener:. 2024. URL: <https://in.marketscreener.com/>. (accessed: 08.11.2024).

43. Pengaruh Corporate Governance, Growth Opportunity dan Net Profit Margin (NPM) Terhadap Nilai Perusahaan (Studi Empiris pada Perusahaan Go Public di Bursa Efek Indonesia Tahun 2008-2011). *Jurnal Ekonomi dan Bisnis Islam*. 2016. Vol. 02. No.01. P. 10-26. URL: <https://journal.uinsi.ac.id/index.php/altijary/article/view/528/401>. (accessed: 10.11.2024).

44. Ghaeli M. R. Price-to-earnings ratio: A state-of-art review. *Accounting*. 2017. No. 3. P. 131-136. URL: https://www.researchgate.net/publication/311994864_Price-to-earnings_ratio_A_state-of-art_review. (accessed: 10.11.2024).

45. Puspita G., Arisandy M., Octaviani L. The Effect Of Fixed Asset Turnover And Working Capital Turnover On Profitability. *JFBA: Journal of Financial and Behavioural Accounting*. 2021. Volume 1, Issue 1. P. 75-82. URL: <https://jurnal.ut.ac.id/index.php/jfba/article/download/1819/921/6049>. (accessed: 11.11.2024).

46. Universal Declaration of Human Rights: United Nations. URL:

<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>. (accessed: 15.11.2024).

47. Legal consequences of discrimination for businesses: Stephenson's. URL: <https://www.stephensons.co.uk/site/businesses/defending-discrimination-claims/legal-consequences-of-discrimination-for-businesses/>. (accessed: 16.11.2024).

48. Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law') (Document 32021R1119): Official Journal of the European Union: 2021. L 243/1. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>. (accessed: 18.11.2024).

49. Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law (Document 32017L1371): Official Journal of the European Union: 2017. L 198/29. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1371&qid=1655905063497>. (accessed: 18.11.2024).

50. Воронцова А. С., Агафонова Є. О., Білан С.А. Напрями координації нормативного регулювання відповідального (ESG) інвестування у світі: фрагментація чи уніфікація?: Економіко-правові проблеми сталого розвитку. *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 91-100. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economiclaw/article/view/5815/5159>. (дата звернення: 20.11.2024).

51. Lee L. E., Eastman M. T. 2022 ESG Trends to Watch: MSCI ESG RESEARCH LLC. MSCI. 2021. 37 p. URL: <https://www.msci.com/documents/10199/9d2eece-c2db-3d86-873f-faaac8cd62ef>. (accessed: 20.11.2024).

52. Гречко А. В., Очеретяна О. В. Регулювання сталого розвитку бізнесу: досвід України та Іспанії: галузева економіка. *«Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2024. № 29. С. 69–74. URL:

<https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/309216/300747>. (дата звернення: 23.11.2024).

53. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 липня 2020 р. № 853-р «Про затвердження плану заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року»: станом на 26 серпня. 2021 р. / Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/853-2020-%D1%80#Text>. (дата звернення: 24.11.2024).

54. Додаток 7 до «Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. N 153, «Результати річного моніторингу проекту (програми) «Впровадження практики ЄС з бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту в Україні»: станом на 9 жовт. 2020 р. /. Міністерство фінансів України. 9 с. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%84%D0%A1_%D0%92%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%84%D0%A1_%D0%B7_%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83_%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9.pdf. (дата звернення: 24.11.2024).

55. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку»: станом на 18 жовт. 2024 р. / Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#n17>. (дата звернення: 26.11.2024).

56. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: станом на 30 лист. 2023 р. / Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n1954.

(дата звернення: 27.11.2024).

57. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 821-р «Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках»: станом на 30 серпн. 2024 р. / Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-%D1%80?find=1&text=%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%83#w1_5. (дата звернення: 28.11.2024).

58. Горбаль Н. І., Ломага Ю. Р. Циркулярна економіка – основа сталого розвитку підприємств. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*: серія «Проблеми економіки та управління». 2022. № 1 (9). С. 9–24. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/apr/27434/220198verstka-11-26.pdf>. (дата звернення: 29.11.2024).

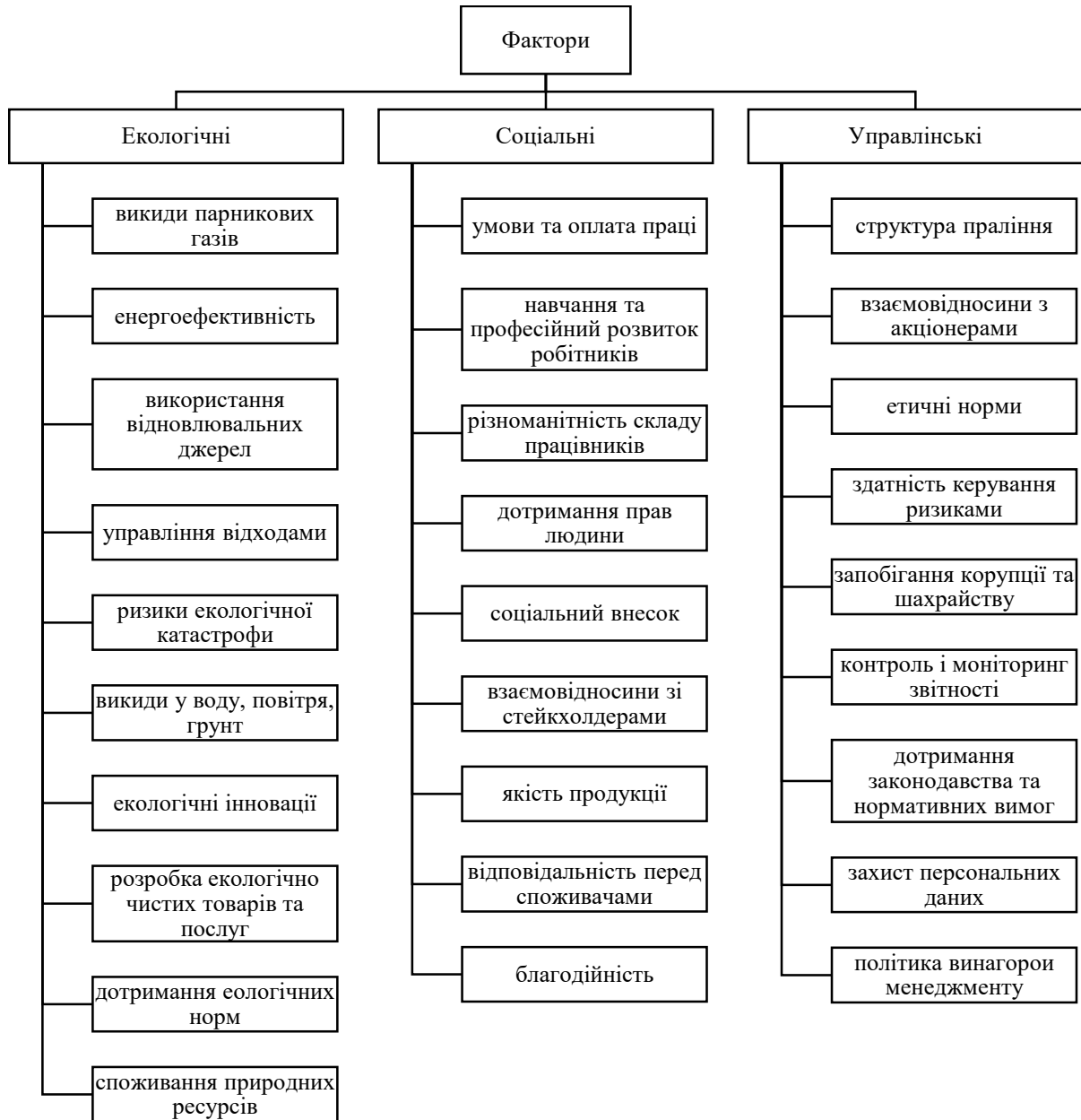
59. Лівощко Т. Моніторинг за ESG -принципами та його вплив на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання: Економічні науки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 5. Том 1. С. 158–164. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/11/2022-310-26.pdf> . (дата звернення: 22.10.2024).

60. Ганусич В. О. Аналіз ESG рейтингу компанії. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022. № 2. С. 257–265. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/54/52>. (дата звернення: 15.11.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Фактори, що формують екологічну, соціальну та управлінську складові сталого розвитку

Додаток Б

Порівняння провідних рейтингових агентств, які складають ESG-рейтинги

<i>Рейтингове агентство</i>	<i>Sustainalytics</i>	<i>CDP</i>	<i>MSCI</i>	<i>S&P Global ESG</i>	<i>ISS-ESG</i>	<i>EcoVadis</i>
Головний офіс	Нідерланди	Великобританія	США	Швейцарія	США	Франція
Основні споживачі інформації	Інституційні інвестори	Інституційні інвестори; Партнери ланцюга поставок	Інституційні інвестори	Інституційні інвестори	Інституційні інвестори	Партнери ланцюга поставок
Середня якість інформації рейтингу	3.6	4.09	3.38	3.75	4.06	4.20
Середня корисність інформації рейтингу	3.29	3.90	3.24	3.08	3.63	3.20
Основний продукт	ESG Research Report	Аналіз інформації у сфері зміни клімату та охорони навколишнього середовища	MSCI ESG Rating	S&P Global Sustainable та DJSI.	Governance Quality Score, ESG Disclosure Quality Score	EcoVadis CSR Rating
База для оцінки	Відкоригований набір критеріїв, 138 підгалуз. класиф.	Три окремі анкети для оцінки	Вибірка питань з загальної бази	Анкети на 100-130 питань (загальні та галузеві)	Близько 100 питань з бази в 700 критеріїв	Індивідуальні анкети з бази в 21 критерій
Результат оцінки	Присвоєння оцінки від 0 до 100 та визначення рівня ризику	Оцінка від D- до A	Компаніям присвоюється рейтинг від AAA до CCC	Присвоєння оцінки від 0 до 100	Присвоєння рейтингу від A+ (4.00) до D- (1.00)	Присвоєння оцінки від 0 до 100 та медалі певному % компаній

База питань рейтингового агентства MSCI

3 Стовпи	10 Тем	33 Ключові питання ESG
Довкілля	Зміна клімату	Викиди вуглецю
		Вразливість до зміни клімату
		Фінансування впливу на навколишнє середовище
		Вуглецевий слід продукту
	Природний капітал	Біорізноманіття та землекористування
		Закупівля сировини
		Водний стрес
	Забруднення та відходи	Електронні відходи
		Пакувальний матеріал і відходи
		Токсичні викиди та відходи
	Екологічні можливості	Можливості в чистих технологіях
		Можливості в зеленому будівництві
		Можливості у відновлюваній енергетиці
Соціальне	Людський капітал	Здоров'я та безпека
		Розвиток людського капіталу
		Управління працею
		Стандарти праці в ланцюгу постачання
	Відповідальність за якість продукції	Хімічна безпека
		Захист прав споживачів фінансових послуг
		Конфіденційність та безпека даних
		Безпека та якість продукції
	Протидія зацікавлених сторін	Відносини з громадськістю
		Суперечливі джерела
	Соціальні можливості	Доступ до фінансів
		Доступ до медичної допомоги
Управління	Корпоративне управління	Можливості в галузі харчування та здоров'я
		Рада директорів
		Оплата праці
		Власність і контроль
	Корпоративна поведінка	Облік
		Ділова етика
		Податкова прозорість

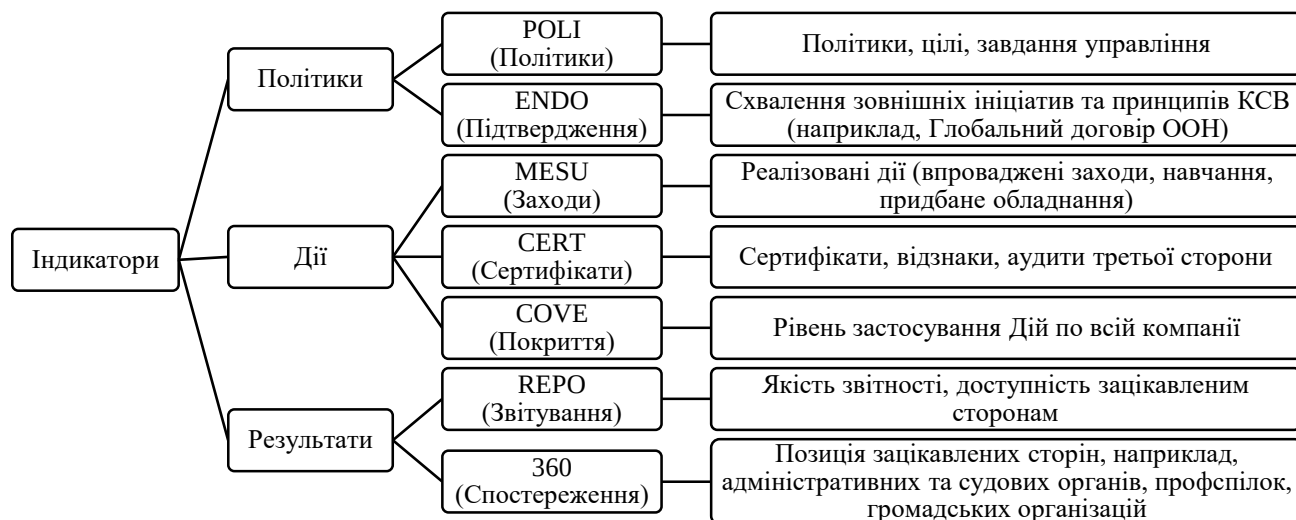

Рисунок Г.1 – Аспекти та індикатори оцінювання за методологією EcoVadis

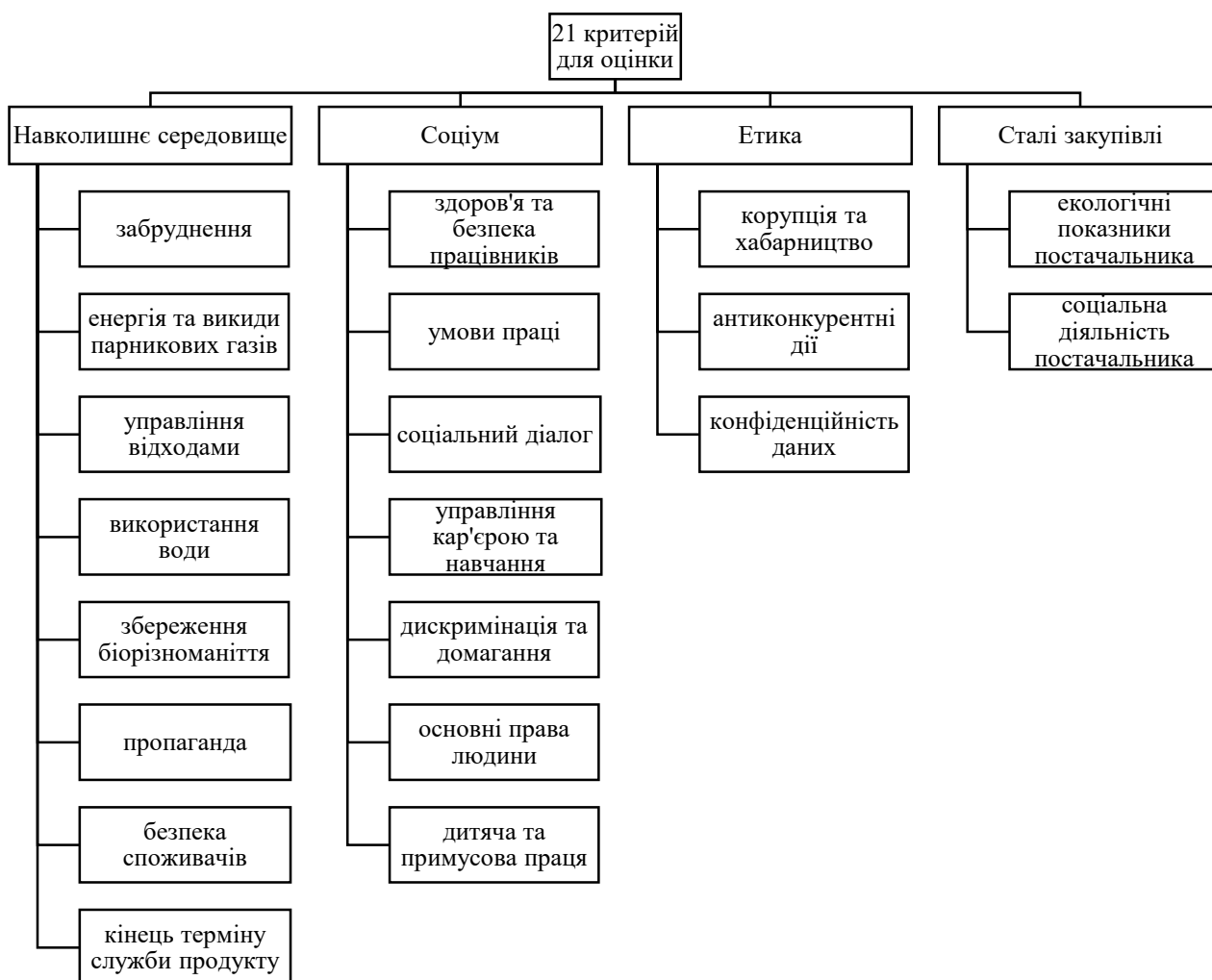

Рисунок Г.2 – Критерії для оцінки компаній за методологією EcoVadis

Діалог зі стейкхолдерами компанії Volvo Cars

Групи стейкхолдерів	Приклади основних тем інтересу стейкхолдерів у сфері ESG (неповний список)	Основний внутрішній інтерфейс(и) стейкхолдерів Volvo Cars	Приклади типів і частоти діалогів із стейкхолдерами (щорічні*, щоквартальні/щомісячні**)
Академічні кола (університети / школи)	Зменшення вуглецевого сліду Ефективність використання ресурсів та циркулярність Сталий робочий процес	Досвід людей Відділи з тематичною експертизою	Шкільні ярмарки* Гостьові лекції* Дипломні роботи та стипендії*
Влада, політики, уряди	Зменшення вуглецевого сліду Ефективність використання ресурсів та циркулярність Етичне лідерство та права людини	Зв'язки з громадськістю Команда зі сталого розвитку	Зустрічі з представниками урядів, включаючи Європейську Комісію* Конференції та участь у круглих столах**
Громад	Залучення суспільства Зменшення вуглецевого сліду Безпека дорожнього руху	Досвід людей Регіони Національні збутові компанії	Залучення місцевої громади, дивіться місцеві ініціативи**
Клієнтів	Етичне лідерство Безпека дорожнього руху Стабільний робочий процес Зменшення вуглецевого сліду	Комерційний кластер з регіонами Національні збутові компанії Прямі продажі/Обслуговування	Протягом усього процесу взаємодії з купівлею та використанням наших продуктів і послуг**
Роздрібної торгівлі	Безпека дорожнього руху Зменшення вуглецевого сліду Етичне лідерство Розвиток компетенцій	Комерційний кластер з регіонами Національні збутові компанії	Зустрічі та переговори з ритейлерами** Тренінги для ритейлерів* Аудити ритейлерів*
Галузеві асоціації	Зменшення вуглецевого сліду Ефективність використання ресурсів та циркулярність Відповідальний підбір постачальників Етичне лідерство	Зв'язки з громадськістю Відповідні функції	Членство в галузевих асоціаціях* Зустрічі, включаючи конференції та участь у круглих столах*
Інвестори та банки	Зменшення вуглецевого сліду Відповідальний підбір постачальників Етичне лідерство та права людини Різноманітність	Відносини з інвесторами Команда зі сталого розвитку	Цілеспрямовані діалоги із зацікавленими сторонами** Зустрічі власників та загальні збори* Дзвінки інвесторам та банкам**
ЗМІ	Зменшення вуглецевого сліду Робоча сила та стабільне трудове життя Відповідальний підбір постачальників	Комунікації Команда зі сталого розвитку	Інтерв'ю у ЗМІ** Висвітлення у ЗМІ** Події та презентації продуктів*
Громадські організації	Етичне лідерство Відповідальний підбір постачальників Зменшення вуглецевого сліду	Зв'язки з громадськістю Команда зі сталого розвитку	Зустрічі та запити** Конференції** Події**
Постачальники	Відповідальний підбір постачальників Зменшення вуглецевого сліду Стабільний робочий процес	Закупівлі	Діалоги з постачальниками* Переговори щодо укладання договорів** Аудит постачальників
Представники профспілок	Стабільний робочий процес Етичне лідерство та права людини Зменшення вуглецевого сліду Робоча сила	Досвід людей Лінійні керівники	Опитування співробітників** Плани розвитку персоналу та діалоги з керівниками* Діалоги з профспілками**

Діалог зі стейкхолдерами компанії Ferrari

Стейкхолдери	Сфери інтересів	Способи комунікації
ШАНУВАЛЬНИКІВ	• Гонки • Спортивні автомобілі • «Ferrari classiche» • Цінність бренду • Інновації • Стиль життя	› Автоспортивні події › Презентації спортивних автомобілів › Реклама › Зароблені ЗМІ, веб-сайти, соціальні мережі
ФЕРРАРИСТІ	• Імідж та репутація бренду • Задоволення клієнтів та ентузіастів • Технологія продукції, якість дизайну та безпека • Конфіденційність та безпека • «Ferrari classiche»	› Відносини з клієнтами: події з клієнтами та рушійними факторами › Дослідження задоволеності клієнтів › ЗМІ, веб-сайт, соціальні мережі
ПАРТНЕРИ З БІЗНЕСУ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ	• Імідж і репутація бренду • Безперервність сервісу • Умови договору • Фінансова стійкість	› Зустрічі › Веб-сайт
УРЯД, РЕГУЛЮЮЧІ ОРГАНИ ТА СПОРТИВНІ УСТАНОВИ	• Дотримання законодавства • Спортивна чесна гра	› Діалоги щодо нових правил та доступних технологій › Scuderia Ferrari › Фінансова звітність › Веб-сайт
ПРАЦІВНИКИ ТА ПРОФСПІЛКИ	• Мотивація та розвиток • Баланс між роботою та особистим життям • Добробут • Здоров'я, безпека та благополуччя • Рівні можливості • Виробничі відносини • Етичне ведення бізнесу	› Введення в посаду нових співробітників і навчальні програми › Внутрішні ініціативи › Зустрічі з топ-менеджментом › Колективні договори › Участь у комітетах з охорони праці та менеджменту працівників › Веб-сайт, соціальні мережі
СПОНСОРІВ	• Перегони • Імідж і репутація бренду	› Scuderia Ferrari › Веб-сайт, соціальні мережі
ГРОМАДА ТА УНІВЕРСИТЕТИ	• Підтримка місцевих ініціатив • Підтримка зайнятості	› Партнерство з університетами › Зустрічі та місцеві заходи › Веб-сайт, соціальні мережі › Семінари зі сталого розвитку
МЕДІА ТА ІНФЛЮЕНСЕРИ	• Прозорість • Перегони • Імідж та репутація бренду • Технологія продукції, якість дизайну та безпека	› Scuderia Ferrari › Прес-релізи › Сайт, соціальні мережі › Спілкування з журналістами › Презентація нової моделі/технології
ПОСТАЧАЛЬНИКІВ	• Безперервність обслуговування • Оцінка ризиків постачальника • Умови договору	› Сайт › Зустріч › Договірні документи
ФІНАНСОВА СПІЛЬНОТА ТА АКЦІОНЕРИ	• Прозорість ринку • Фінансова стійкість • Економічні показники • Корпоративне управління	› Фінансові заробітки › Конференція для інвесторів › Роуд-шоу › Сайт
ДИЛЕРІВ	• Імідж та репутація бренду • Прозорість • Мотивація та розвиток	› Комунікація з керівництвом › Конвенції › Навчальний курс › Сайт

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 – Порівняння екологічних енергії ініціатив європейських автомобільних компаній

<i>Критерій</i>	<i>Mercedes-Benz Group AG</i>	<i>Volkswagen AG</i>	<i>Ferrari NV</i>	<i>Volvo Car AB</i>
ESG рейтинг	15.7	22.4	23.5	18.7
Вуглецево-нейтральний парк	До 2039 року	До 2050 року	До 2030 року зменшити викиди від виробництва на 90% і від експлуатації на 40%	До 2040 року
Сталий ланцюг поставок	З 2020 підписано постачальниками лист про амбіції; два роки для сертифікації екологічного менеджменту	Виїзні аудити у постачальників з високим ризиком	Співпраця лише з тими постачальниками, котрі дотримуються законодавства про зменшення викидів CO2	З 2019 опитувальник сталого розвитку постачальникам і розроблення рекомендацій для вдосконалення, та незалежні аудити для пост. акумуляторних елементів
Відновлювальні джерела	Зовнішні, 100%	Зовнішні, 56%	Зовнішні, 100%	Зовнішні, 71%
Зарядні станції	10000+ до 2030	45000 у світі до 2025, з партнерами	Не зазначено	Не зазначено
Зменшити споживання води	В розробці	В розробці	В розробці	В розробці
Скорочення відходів	Переробка та Вторинне використання	В розробці	Вторинне використання відходів, очищення шкідливих відходів	Збір деталей з списаних автомобілей, центри відновлення акумуляторів, вторинне використання пакувальних матеріалів

Таблиця Ж.2 – Порівняння соціальних ініціатив європейських автомобільних компаній

<i>Критерій</i>	<i>Mercedes-Benz Group AG</i>	<i>Volkswagen AG</i>	<i>Ferrari NV</i>	<i>Volvo Car AB</i>
1	2	3	4	5
ESG рейтинг	15.7	22.4	23.5	18.7
Дотримання прав людини, інклюзивності, рівності	Так	Так	Так	Так
Збільшення частки жінок на керівних посадах	30% до 2030 року	20% до 2025 року	18% до 2027 року	34% до 2030 року
Навчання персоналу	Так	Так	Так	Так
Благодійність	Так	Так	Так	Так
Переваги для персоналу	Місця у дитячих садках, Гарантія зайнятості з 2017 по 2029 рік	Не зазначено	Профілактичні медичні огляди, абонемент у тренажерний зал, денний табір для дітей, грошові виплати, персоналізовані кредити	Не зазначено

Продовження Таблиці Ж.2

1	2	3	4	5
Соціально-направлені інвестиції у якість продукції	Безпека та пом'якшення аварій, інтерактивні консультації про електромобільність	Ручне керування в авто для людей з обмеженими можливостями, платформа для оренди авто на будь який час	Не зазначено	Не зазначено
Екопроекти	«Стійка аквакультура в мангрових екосистемах (SAIME)».	До 2026 року забезпечення Астіпалей електромобілями	Встановлення фотоелектричних систем з доступною для електроенергією для місця	Не зазначено

Таблиця Ж.3 – Порівняння управлінських ініціатив європейських автомобільних компаній

<i>Критерій</i>	<i>Mercedes-Benz Group AG</i>	<i>Volkswagen AG</i>	<i>Ferrari NV</i>	<i>Volvo Car AB</i>
ESG рейтинг	15.7	22.4	23.5	18.7
Політики щодо чесності та етики	Так	Так	Так	Так
Регулювання відносин з торговими партнерами	Перевірки due diligence нових контрагентів			Перевірки відповідності Кодексу поведінки для бізнес партнерів
Безпека даних	Так	так	так	Так
Боротьба з корупцією та хабарництвом	Так	Так	так	Так

Нормативно-правові документи, що регулюють складання європейськими компаніями ESG звітності

Документ	Основні аспекти
Підсумковий документ Саміту ООН із сталого розвитку, проведеного в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку, “Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року”	Набір із 17 глобальних цілей сталого розвитку, задля зменшення нерівності, вирішення проблем зміни клімату та бідності до 2030 року. Заклик до загальної поваги прав людини, сталого використання ресурсів, гендерної рівності та мирного, справедливого суспільства. Взаємозв’язок економічних, соціальних та екологічних аспектів сталого розвитку. Важливість міжнародної співпраці для досягнення цілей сталого розвитку.
Директива (ЄС) 2022/2464	Директива про корпоративну звітність про сталий розвиток (Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)) зазначає зобов’язання щодо корпоративної звітності про сталий розвиток для великих компаній і МСБ які зареєстровані на біржі. Вимагає більш детального, конкретного та прозорого розкриття інформації про екологічні та соціальні наслідки.
Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов’язану звітність певних типів підприємств;	Встановлює стандарти бухгалтерського обліку та вимоги до розкриття інформації для річної фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності для компаній у межах ЄС. Спрямована на підвищення прозорості, надійності, порівнянності та зменшення адміністративного тягаря на компанії.
Делегований Регламент Комісії (ЄС) 2023/2772, що доповнює Директиву 2013/34/ЄС Європейського Парламенту і Ради щодо стандартів звітності із сталого розвитку;	Доповнює Директиву 2013/34/ЄС надаючи детальні технічні специфікації для впровадження вимог щодо звітності сталого розвитку. У ньому детально описано, як компанії повинні звітувати про свій вплив на сталий розвиток. Встановлено загальні формати звітності з екологічних і соціальних питань. Спрямований на покращення порівнянності та надійності інформації про сталий розвиток.
Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 р. про обов’язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС;	Вимагає обов’язкового аудиту річної та консолідованої фінансової звітності певних типів компаній. Спрямована на забезпечення незалежності аудиторів для покращення надійності фінансової звітності. Захист інвесторів, підтримка довіри ринку, важливість аудиту для захисту суспільних інтересів.
Регламент (ЄС) 537/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 р. про конкретні вимоги стосовно обов’язкового аудиту суспільно значимих суб’єктів господарювання, який припиняє дію Рішення Європейської Комісії 2005/909/ЄС;	Встановлює спеціальні стандарти для аудиту соціально значущих суб’єктів у межах ЄС, таких як великі біржові компанії та банки. Вимагає посиленої якості та незалежності аудиту цих організацій, для посилення довіри до їх фінансової звітності, та пом’якшення ризиків конфлікту інтересів.
ESRS, European Sustainability Reporting Standards	Керують розкриттям інформації ESG, яку компанії зобов’язані звітувати відповідно до нормативних актів ЄС, таких як CSRD. Висвітлюють загальну структуру звітування компаній про їхній екологічний і соціальний вплив. Визначають критерії екологічної, соціальної та управлінської звітності, та пропонують індивідуальні стандарти для різних галузей.